

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelseskrist

til

Den offentlige Examen

i

Kolding lærde Skole

den 28de Juli — 2den August 1845.

1. Epistola critica Mag. C. F. Ingerslevii ad Virum Doctissimum, C. F. S. Alschevski, Professorem Berolinensem. Particula I.
2. Skoleefterretninger. Af Rector Mag. Ingerslev.

Kjøbenhavn.

Trykt hos J. D. Qvist, Bog- og Kødetrykker,
Bastuestræde Nr. 124.

I.

Epistola critica ad Virum Doctissimum

C. F. S. ALSCHEFSKI, Professorem Berolinensem.

Particula I.

Scripsit

C. F. Ingerslev,

Art. Mag.

C. F. SIG. ALSCHEFSKIO,

Viro Doctissimo et Amicissimo,

C. F. Ingerslev

s. p. d.

Sextus iam labitur annus, ex quo mihi Berolini versanti contigit Tecum, Vir Doctissime, consuetudinem iungere, quum Tu pro Tua humanitate me, hominem tibi vix nomine cognitum, domum tuam vocares dignumque censes, quem hospitii familiaritatisque iure Tecum coniungeres, hoc maxime inter nos amicitiae vinculum intercedere ratus, quod in scriptore Romano, qui Tibi iam tum tam multa debuit et a quo postea tam praclare meritis es, me quoque aliquantulum operae posuisse cognoveras. Exposuisti tum mihi inter familiares sermones consilium tuum illud iter suscipiendi, in quo postea codices Livii omnium optimos*) Lutetiis Parisiorum et Florentiae servatos tanta cum cura et diligentia aut primum aut denuo contulisti, ut nunc demum in Livio de scripturis optimorum codicum pro

*) Miror, post editionem Tuam dubitari posse, num illi codices vere optimi sint, quum hoc ex ipsa scripturae varietate a Te adnotata apertum sit. Satis Tu illi dubitationi respondisti in iis quae contra Fittbogenium disputasti in "Neue Jahrb. für Philol. u. Pädag." XL, 3.

certo quidquam affirmare liceat, quum antea in multis locis nesciretur, quid in illis vere legeretur: gratulararque Tibi et consilium istud, natum ex subtili rei ad textum T. Livii emendandum maxime necessariae cognitione, et eam qua iam tum gaudebas certam spem, fore ut illius itineris instituendi facultas Tibi daretur. Tu autem me hortatus es, ut communibus studiis ne deessem et in textu T. Livii examinando operam ponere pergerem, quum Tu, qua eras in me benevolentia, inde quoque aliquid fructus ad scriptorem Tibi carissimum redundare posse putares. Quod vereor ne a Te parum recte iudicatum sit: nam neque mihi adsunt nova ad textum emendandum praesidia, neque sperare ausim fore, ut in locis difficilioribus quidquam melius ego inveniam quam quae a Te aliisque me longe doctioribus proposita sunt. Tamen quum meminerim, in re utili nullius operam, modo ex animo sincero et veritatis cupido profectam, plane esse contemnendam, et coniunctis demum plurium studiis in eiusmodi rebus ad verum perveniri solere, adhortationi Tuæ, quam primum per alia negotia mihi licuit, deesse nolui; simul documentum Tibi editum volui, et quam diligenter editionem Livii Tuam praestantissimam pervolverim, et quam alte animo meo hæreat memoria iucunditatis, quam ex Tua familiaritate Tuisque sermonibus mecum de studiis bonarum artium institutis tum percepi, quum primum — utinam ne ultimum! — una eramus. Eam autem hac in re viam ingredi placuit, ut omnes fere*) locos recenserem, in quibus editio

*) H. e. omnes præter eos, in quibus diversitas scripturae aut ad ordinem verborum (nisi ubi inde sensus quoque diversitas oriretur) aut ad orthographiam quam vocant, sive rationem singulas verborum formas scribendi, pertinebat: hæc enim omnia aut plane prætermittenda arbitrabar aut longiore disputatione pertractanda quam quæ aut huius libelli aut mearum virium esset.

Tua a prioribus*) discederet meumque qualecumque iudicium adiicerem. Ita enim et si qui editione Tua carent multa illa cognoscent, quæ Tu egregie aut nova in textum scriptoris nostri intulisti aut ab aliis iam prolata nova optimorum codicum auctoritate confirmasti; et in iis locis, ubi scripturam a Te receptam improbavi, aliorum iudicium, sive a me sive contra me stabit, aliquantum fortasse eo iuvabitur, quod ad rationes quibus quæque scriptura nititur denuo examinandas revocantur. Neque vereor, ne hunc libellum Tu ideo minus pro amicitiae documento habeas, quod in multis locis aut a Te plane dissentio aut dubitum num vera sit sententia Tua: scio enim, Te in Tuis litterarum studiis non id petere, ut Tua dicta probentur Tibique inde gloriae aliquid quæeratur, sed id tantum curæ habere, ut cuiusque sententiae rationibus in utramque partem rite ponderatis verum inveniantur. Neque ego Tua de T. Livio merita non tanta existimo quanta sunt: imo ex tuis studiis novisque quæ Tu attulisti præsidis ad textum huius scriptoris constituendum plus ad harum rerum studiosos utilitatis redundasse confirmaverim quam ex conatibus reliquorum, qui hoc seculo T. Livii opera ediderunt, ne Imm. Bekker o quidem, Viro Celeberrimo, excepto, Teque in illo libro egregium et diligentiae et doctrinae specimen edidisse dixerim. Id tamen, ut paucis verbis significem, quæ sit causa gravissima, cur sæpius a Te discedam, id, inquam Tibi nonnunquam accidisse et ego puto et iam monuit Vir Cl. Weissenborn in censura editionis Tuæ**), ut duobus illis

*) Quæ ubi inter se differunt (ut sæpe Imm. Bekkeri editio a reliquis recte discedit), hoc diserte monendum erit.

**) In "Neue Jahrbücher f. Phil. u. Päd. XXXV, 4. Haud dubie aliorum quoque censuras editio Tua subiit, sed nullam earum cognoscere mihi contigit.

codicibus a Te collatis aut alterutri eorum nimium tribuens scripturas aliquas non satis gravi auctoritate nisas in textum reciperes, interdum quæ ob communem usum dicendi aut suspectæ haberi aut omnino repudiari debebant. Cuius rei exempla ipsa hæc scriptiuncula dabit.

Tu autem, Vir Doctissime et Amicissime, si in hoc libello invenies, quæ ad communia nostra studia adiuvanda nonnihil contulisse Tibi videantur — vereor sane ne non multa eius generis insint —, eum Tibi acceptum fore scio; si minus, aliquantum, spero, ei a Te benevolentix conciliabit nomen auctoris, quem Tu olim amicitia Tua dignum putasti, qui que Te amare et magni facere nunquam desinet. Tu vale mihi que favere perge.

Scr. Koldingiæ a. d. XV Kal. Sextil. MDCCCXLV.

PROOEMIUM. *In obscuro est scripsisti ex solo cod. Mediceo (M.), quum ceteri habeant sit: hoc equidem cum Weissenbornio retinendum puto et ob codicum auctoritatem et quia reliquis melius convenire videtur, quum sequatur consoler: alioquin scribendum fuisse opinor erit. — Mox ex codd. optimis verum verborum ordinem (magnitudine eorum me qui nomini officient meo, consoler) restituisse mihi videris pro eo quod vulgo editur m. e. meo qui n. off. me c. . — Vulgo editur: sollicitum t. e. possit; ex duobus optimis codd., Parisino et Mediceo (P. M.), Tu scripsisti posset. Sed valde vereor ne ita oratio existat soloeca, quum ea quæ hic de consilio Livii exponuntur ad futurum tempus spectent, nec in tali sententia Imperfectum ferri possit, imo merum Germanismum efficiat. Ubicunque enim post Præsens aut Futurum enunciationis primariæ in enunciatione secundaria adhibetur Præteritum, aliæ adsunt rationes, quæ ad res in præterito tempore positas cogitationem convertant, v. c. ubi Cicero sententias veterum philosophorum exponit (*Chrysippus disputat æthera esse eum quem homines Iovem appellarent*, simill.). Vid. Madvig ad Cic. Fin. 3, 20. Sed h. l. nihil eiusmodi valet. — Pro vulg. *Labente deinde paullatim disciplina velut desidentes primo mores* ex P. M. scripsisti *dissidentes m.* Sed inde vix sensus idoneus efficitur. Verbum *dissidère* enim, si Tu hoc intellexisti, nusquam exstat, nec utique idoneus sensus*

vel inde prodiret *); verbum autem *dissidēre* (= *discrepare, dissimilem esse*) ferri non posse videtur, et propter rationem qua oratio procedit (parum apte enim post *labentem disciplinam* commemoratur morum dissimilitudo), et quia ita turbatur imago per totum locum adhibita (*labente — lapsi sint — præcipientes ire*). Similiter iudicat Weiss. l. c. — Ex solo P. scripsisti *republicæ*: si constanter hanc formam alibi quoque retinuisti (id quod nescio), probō; si minus, h. l. uni codici tantum tribui nolim. Contra mox ex P. M. ante *necessariæ* recte omisisti part. *et*, et paullo post pro *ac precationibus* scripsisti *et p.*

Cap. I. Ex solo M. pro *auctores fuerant* scripsisti *fuerunt*. Non negabimus hoc a Livio scriptum esse posse: sed quum scriptura vulgata in reliquis codd. exstet et loco utique aptior sit, omnino retinenda videtur. Item mox *primo egressi sunt* ob reliquorum codd. consensum retinendum videtur pro eo quod ex solo M. scripsisti *primum*. — Mox pro vulgato *Troia et huic* etc. scripsisti ex P. M. *Troid*, recte opinor: ubi enim duo illi codices consentiunt nec adsunt aliæ rationes quæ contrarium suadeant, illis vel contra reliquos codd. obtemperandum puto. Ceterum utroque modo loqui solet Livius, et ob sequens *et* littera *e* facile et addi et omitti potuit. — Pro *ubi egressi* scripsisti *ibi* ex solo P.: in re incerta equidem reliquis codd. obtemperare malim. — Pro vulg. *ut quibus — nihil præter arma et naves superesset* ex P., (M. habet *superēēt*) scripsisti *superessent*, illumque pluralis numeri ad nomen proxime præcedens relati usum exemplis idoneis defendisti in nota ad 10, 6. 9, 8. et in præfat. vol. 2di p. VI. — Pro vulg.

*) Significare debebat *dilabi, aus einander fallen, sinkend zerfallen*: sed quomodo hoc recte de moribus dici potest?

Percunctatum — essent, unde — domo, quidve quærentes etc. ex solo *P.* scripsisti *percunctatum — essent, unde — domo quid quærentes*, eamque scripturam contra Weiss. (l. c. p. 350) in præfat. vol. 2^{di} p. VII ita defendisti, ut scripturam vulgatam ideo improbandam putes, quod ex ea in verbis *unde — domo* et *quid — quærentes* similis interrogandi vis insit, quum Livium non ita scribere potuisse putes, ut Latini non magis interfuisse videretur scire *quid quærentes in eum locum venissent* quam *quo casu domo profecti essent*: in verbis *quid quærentes* omnem interrogandi vim positam vis. In quo iudicium tuum probare non possum. Primum enim si ista ratione scribitur, non video quo iure contendas, in verbis *quid q.* potius quam in præcedentibus *unde — profecti* eadem ratione per participium adiunctis primariam interrogandi vim inesse, deinde eam orationis formam esse puto, ut duo roget Latinus, primum *qui mortales essent*, cui interrogationi subiicitur quasi explicationis causa alia *unde — profecti*, ut ad hoc intelligendum sit *essent*, deinde *quid quær.* etc. Qua quidem ratione illud *ve* retinendum videtur. — Pro *vulg. condendæque urbi locum quærere* ex *M.* scripsisti *c. urbis l. q.* Constat, *locum urbis condendæ* recte dici; num *locum urbis c. quærere* recte dicatur, dubito, quum in talibus locutionibus Dativus haud dubie semper adhibeatur ad significandum consilium actioni alicui propositum. Neque quidquam probare videtur locus a Te in præfat. vol. 2^{di} p. VIII allatus, 2, 1: *quas novas ipsi sedes ab se auctæ multitudinis* (ut tu ex optt. codd. recte scripsisti) *addiderunt*. Ibi enim, ut ipse in nota mones, intelligendum est *urbi*, ut Genitivus ille ad voc. *sedes* referendus sit, verbum autem *addiderant* Dativum suum habeat: in nostro autem loco talis Dativus intelligi nequit. Quare ex reliquis codd. scribendum *urbi*. — Mox h. l. et ubique,

ni fallor, ex codd. recte scripsisti *Æneam* pro *Ænean*, et pro *stirps* item ex codd. *stirpis*.

Cap. II. Pro vulg. *ne sub eodem* etc. ex *P. M.* optime scripsisti *nec sub eodem* etc. Utraque enim sententia consilium indicans (*ut — conciliaret, nec — essent*) ad primariam sententiam (*Latinos — appellavit*) æqua ratione pertinet. Ex vulgata scriptura aut posterior sententia priori subiecta est, id quod sensui repugnat; aut asyndeton statuendum huic loco minime conveniens. — Pro *his animis* ex *P.* scripsisti *is* ∴ *iis*. Verum in hac re non multum vel optimis codicibus tribuendum videtur: litteram *h* sæpe falso additam fuisse constat (exempla eius rei præbet varietas scripturæ a Te adnotata ad I, 36. 43. 47. 48. II, 41, alibi), sæpe etiam iniuria omissam (vid. Weiss. l. c. p. 385 not.). H. l. *his* scribendum mihi videtur quia fortior demonstrandi vis in pronomine adesse debet*). In fine capituli ex *M.* pro *flumen*, quod reliqui codd. habent, scripsisti *fluvium*, nescio num recte.

Cap. III. Ex tribus optimis codd. (*P. M. Harl. 1.*) pro vulg. *haud nihil ambigam* verissime scripsisti *haud ambigam* (= non quæram, nihil anquiram, nihil de illa re disputaverim). Ita demum significat Livius, se totam illam quæstionem ut otiosam et leviolem præteriturum esse; ex altera scr. (= nonnihil inquiram, aliquantum quæstionis suscipiam) expectationem movet quæstionis hac de re mox instituendæ, quod sententiæ eius contrarium esse evincunt vel verba per parenthesis interiecta *quis — adfirmet?* — Non magis quam Weiss. l. c. p. 359 credo, aut Livium

*) De tota hac re, in qua cuiusque loci rationi magis quam codicibus obtemperandum censeo, nihil posthac monebo.

aut alium scriptorem dixisse *coloniam diducere* (vel *educere*, mox infra) pro communi *c. deducere*. Itaque iniuria Te ex solo *M.* scripsisse puto *c. diductam* et paullo infra ex solo *P. coloniae aliquot eductæ* (ubi scriptura codicis *M.* et *Harl. aliquodeductæ*, quam Tu ex *aliquot eductæ* ortam putas, æque bene ex *aliquot deductæ* orta esse potest. — Pro vulg. *in traiectu* optt. codd. habent *in traiecto*, quod Tu recepisti. Si antique pro *traiectu* a Livio scriptum putas, illas quartæ declinationis formas scriptor noster adhibere non solet (vid. Drakenb. ad 3. 36), nec Tu in edit. eas recepisti, quamquam codd. interdum eas præferunt (vid. Drakenb. ad 1, 15, et quæ mox ad illum loco disputabo); si ex subst. *traiectum* esse volueris, illius alia exempla non exstant. Quare dubito an retinenda sit vulgata scriptura. Mecum iudicat Weiss. l. c.

Cap. IV. Vulgo *alveum quo expositi erant pueri* etc.; Tu ex *M.* post *quo* inseruisti part. *iam*, vereor ne non satis recte. Quum enim proxime ante narratum sit, pueros expositos esse, alienum videtur denuo indicare iam id factum esse. Itaque quum sensus illam part. repudiare videatur reliquique codd. eam non habeant, merito eiiciendam censet Weiss. l. c. — In fine capituli vocem *circa*, quæ vulgo legitur ante *saltus*, codd. *P. M.* sequutus delavisti. Neque ego multum repugnabo: tamen non facile est ad intelligendum, unde hæc vox, si a Livio scripta non est, in textum irrepserit. Paullo supra pro *educandos latos*, quæ est coniectura Gronovii, restituisti scripturam codicum *datos*; frustra, opinor. *Ad stabula-dari* (pro *ferrî*) dici non posse in aperto est: imo iungenda haud dubie erant *ad st. educ.* et *Lar. ux. d.* Sed desideratur ita membrum narrationis pæne necessarium, quo Faustulus pueros inventos secum domum abstulisse narretur, et inepta

est loci ubi educandi essent pueri indicatio (quasi usquam alibi a Larentia educari possent). Quam sæpe *d.* et *l.* a librariis confusa sint constat, vid. Drakenb. ad. h. l.

Cap. V. Ex codd. optt. scripsisti *in Palatio monte* pro *in Palatino m.*, quemadmodum dicitur *Caucasus mons* etc., communi appositione quam vocant. Nusquam tamen, quod sciam (saltem Lexica et indices nulla exempla afferunt) nominibus collium, in quibus sita erat Roma urbs, additur voc. *mons*, sed semper dicitur aut *Palatium*, *Esquilix* etc. aut *mons Palatinus*, *Esquilinus*, credo quia adiectiva ex illis nominibus formata in tam vulgari usu erant, ut non esset cur, si subst. *mons* adiceretur, ei substantiva, non adiectiva, forma nominis iungeretur. Sæpe autem vel in illis optt. codd. litteram *n* falso vel addi vel omitti ostendunt permulti loci, vid. scripturæ var. ad 1, 14. 1, 15. 1, 45. 1, 52. 1, 56. — Pro vulg. *aperiri noluerat*, ex *P.* scripsisti *aperire*, quod per se bonum est et sequenti *aperit* bene congruit: quum antem reliqui codd. habeant *aperiri*, nec appareat, quomodo illud a librariis pro *aperire* scribi potuerit, contra hoc ex sequenti *aperit* facile oriri posset, vulgatam scripturam veram existimo. — Pro vulg. *eo demum p.*, quæ est coniectura Crevierii, revocasti optimorum *) codicum scripturam *eodem p.*, rectissime puto: *eodem* is pervenit sciscitando sc. quo Faustulus coniiendo pervenerat (nisi malis interpretari “sciscitando eodem p. quo comparando etc. ipse pervenerat”), ut illud *eodem* cum præcedentibus iungatur, non cum sequentibus *ut* etc. (“*Er kam zu demselben Resultat wie F., so dass er nicht weit entfernt war, den R. anzuerkennen*”).

*) Apud Drakenb. cod. Flor. *eo demum* habere dicitur: Tibi autem hac in re maior fides habenda.

Cap. VI. Ex solo *M.* pro *scelera scripsisti scelus*: hoc ut rei melius conveniens et reliquis codd. firmatum retinendum credo. — Mox pro *his locis*, ut Tu ex *P. M.* scripsisti, vulgo rectius, puto, scribitur *iis*.

Cap. VII. Pro *se ostendisset* ex *M.* scripsisti *sese*, quod nescio num contra reliquos codd. fieri deberet. — De forma Genitivi *bovum* et de scriptura *facta* in fine capitis ex *P.*, contra reliquos codd. a te recepta assentior Weissenbornio l. c. utrumque improbanti: *fata* utique totius loci sententiæ melius convenire videtur quam *facta*. — Pro vulg. *Ibi tum* scripsisti ex optt. codd. *Ibidum*. Illa autem vox nusquam reperitur, non magis quam simile vocabulum ex *dum* compositum, vid. Hand. Tursell. 2, 330; quare audacius eam recepisse mihi videris. Sed vulgata scriptura mihi quoque valde suspecta est: *ibi* enim nihil significare posse videtur nisi plane idem quod *tum* (“*damals, bei jener Gelegenheit*”), ut idem bis indicasse putandus sit Livius, quod equidem non adducor ut credam. Mihi *tum*, ut interpretationis causa a librario adiectum, eiiciendum videtur.

Cap. VIII. Ex *P. M.* pro *adliciendæ multitudinis* scripsisti *adiciendæ* (∴ *adiiciendæ*), nescio num recte. Nam et facillime permutari *ii* et *li* apertum est, et sententiæ loci vulg. scriptura melius convenit (asylo aperiendo proprie multitudinem ille *adiicere* non potuit, quippe quæ sua sponte venire deberet, *adlicere* potuit); præterea ita desideratur Dativus eum cui adiciebatur indicans.

Cap. IX. Ex *P. M.* pro *A plerisque rogitantibus etc.* scripsisti *Ac pl. r.* Verum non novum narrationis membrum per hæc verba adicitur, sed continent ea ex-

plicationem et uberiores expositionem eorum quæ præcesserant *Nusquam* — *est*: itaque particula copulativa parum apta. Præterea tua scriptura hanc habere sententiam videtur: “plerique, quum dimissi sunt legati, eos rogabant”, quasi vicinas gentes semel tantum et coniunctas adissent; vulgata scriptura sensum aptiorem efficere videtur: “plerique (9: pleræque gentes) eos dimisere rogantes”. Mox post *Consualia* omisisti ex *M.* verbum *vocat*, quod haud scio an retinendum, et quia reliqui codd. servant et quia durior est appositio ex scr. tua effecta (*ludos solemnes Consualia*)*). Pro *rapiendas*, quod habent rell. codd., ex *P.* scripsisti *capiendas*, recte improbante Weiss. l. c. Mox ex *P. M.* omisisti part. *ut* ante verba *in quem quæque inciderat*. Fateor me non intelligere quomodo id recte fieri possit. Necessario enim ex ista scriptura ad pronomen relativum illud intelligendum erit pronomen aliquod demonstrativum ad quod referatur. Iam si pro *in quem* scriptum esset *in quos*, omnia bene procederent (*raptæ sunt ab iis in q.*): nunc neque intelligi potest *ab iis*, quum sequatur *in quem*, neque recte dicitur *magna pars raptæ sunt ab eo* etc. Mox pro *excellente* ex *P.* (*M. excellente sunt*) scripsisti *excellentes*, haud dubie recte.

Cap. X. Pro *Ne Cr. quidem* ex *P. M.* scripsisti *Nec Cr. quidem*. De partt. *nec* — *quidem* vid. Madvig. ad Cic. Fin. Exc. III; quam facile hic addi potuerit littera *c*, et quam parum propterea hic locus valere debeat ad usum particularum *nec* — *quidem* confirmandum, nemo non videt. Infra pro *adscendit* ex *P. M.* recte scripsisti *escendit*.

*) Nisi fortasse defendi potest simili loco 2, 21: *Saturnalia institutus festus dies*.

Cap. XI. In fine cap. pro vulg. *directo ex P. M.* scripsisti *de recto*, quod sine dubio eodem sensu (= aperte, sine ambagibus, diserte) dictum esse vis et ad idem dicendi genus pertinere quo *ex occulto, de improviso* etc. dicitur. Nusquam tamen alibi exstat exemplum huius locutionis, neque reliqua adiectiva quæ cum Præpositione (de, ex) iuncta adverbii notionem efficiunt non alius generis sunt. Quum præterea facilis sit error ab *i* ad *e*, dubito an vulg. scriptura retinenda sit.

Cap. XII. Pro *adverterat* in fine cap. ex optt. codd. scripsisti *averterat*, recte opinor (= a ceteris rebus quæ tum gerebantur eo averterat).

Cap. XIII. In vulg. scr. *sed et civitatem* recte ex *P. M.* delevisi part. *et*. Mox pro *ætate* ex *M.* scripsisti *ætati*, parum recte ut mihi quidem videtur, quum et reliqui codd. habeant *ætate* et illa ablativi sing. forma in substantivis in *as* exeuntibus vix alibi apud meliores scriptores reperiatur*): nam aliam esse rationem nominum gentilium ut *Arpinas, Antias*, quorum ablativus plerumque in *i* exit, monere non opus est.

Cap. XIV. Pro *occupant* ex *M.* scripsisti *occupabant*. Sed Imperfectum utique aptum non videtur, saltem scribendum erat *occuparunt*: itaque *occupant* scribo ex reliquis codd. — Pro vulg. *Romulus quique cum eo equis ierant***)

*) Ipse alibi *eam* in aliis vocibus (fortasse ubique) repudiasti: ita 1, 16 scripsisti (ut reliqui editores) *civitate*, 10, 18 *voluntate* etc.

***) Offendit in hac scr. locutio *equis ire*, cuius vix alia exempla invenientur apud scriptores prosæ orationis: nam qui alius ex Livio in Lexicis affertur locus, 28, 9, nihil huc pertinet, quum ibi dicatur *ire sublimis curru multiingis equis*, ut *ire ad curru* tantum referendum sit.

scripsisti *quique cum eo equites erant*, quod ego quoque verum puto, etsi in deterioribus tantum codd. exstat. Meliores codd. hæc habent: *M: quiq. cum eo quiq. cum equis abierant uisierant; P: quique cumeoequisierant; Harl. I quique cumeouisierant.* Ni fallor, duo librarii sua uterque ratione in verbis Livii aberrarunt, quum alter pro equites scriberet *equis*, alter *visi*, ex quibus scripturis in unam confusis turbæ illæ ortæ. Scio viro cuidam doctissimo unice veram videri scripturam Harl. I. (*quique cum eo visi erant*), quæ mihi quoque initio valde arrisit. Sed parum aptum nunc videtur illud *visi erant* de iis, quos Romulo duce se adgressos deinde fugæ specie cedentes aliquamdiu acriter insequuti fuerant Fidenates.

Cap. XV. Ex omnibus codd. recte scripsisti *ab illo enim profecto* etc. Vulg. scr. *profectu* (primum ita editum est in edit. Basil. ann. 1542), interpretanturque *progressu, prospero successu.* Sed primum illa vox apud recentiores demum prosæ orationis scriptores (Senecam, Plinium, Quinctilianum, Suetonium) et apud Ovidium exstat; deinde non nimis apta huic loco videtur, quum potius *initio* vel tale quid exspectetur. Equidem *profecto* retinendum puto, non autem ut sit pro *profectu* (vid. supra ad 1, 3 de scr. *traiecto*): imo est particula affirmativa eo sensu adhibita, quo aliquoties legitur*), ut sit = *utcumque est* (“*auf jeden Fall*”). Hinc sensus satis aptus prodire videtur: *utut enim de origine eius divina iudi-*

*) Cic. Off. I, 1, 2: *De rebus ipsis utere tuo iudicio (nihil enim impedit), orationem autem Latinam efficies profecto legendis nostris plenior.* Plaut. Amph. 5, 1, 46: *Uxorem tuam neque gementem neque plorantem audivimus. Ita profecto sine dolore peperit.*

candum est, sive: ut nihil de illis affirmem, hoc certe constat. Vid. Beier. ad Cic. Off. 1, 1.

Cap. XVI. Ante *consilio etiam unius* etc. ex optt. codd. inseruisti *et*, recte haud dubie, quum Livius ita sententias adnectere amet. — Pro vulg. *quum perfusus horrore venerabundusque adstitissem* ex *M.* scripsisti *q. p. h. venerabundus q.*, ut priora verba *p. h.* causam contineant cur *v. adstaret*; equidem vulg. retinere malim. — In fine cap. pro *fidei* ex *P. M.* scripsisti *fides* et conferri iussisti Aul. Gell. 9, 14, ubi de Genitivis quintæ declinationis in *es* exeuntibus (“huius facies, postremæ dies”) loquitur Gellius: itaque *fides* h. l. Genit., pro *fidei*, esse putas. Verum constat, et ipsa Gellii verba docent, illam Genitivi formam obsoletam esse; quare in quibusdam nominibus et formulis antiquitus traditis, non autem in ipsis Livii verbis, in textum recipienda videtur. Equidem aut *fidei* scribendum censeo, aut *mirum quantum* adverbii loco adhibitum, *fides* pro nominativo habendum esse; quamquam exempla eiusmodi loquendi usus desidero.

Cap. XVII. In loco difficili retinuisti codd. scripturam: *Necdum a singulis, quia — populo, pervenerat: factionibus* etc. Fateor me sensum istius scripturæ non intelligere, et vellem tuam de eo sententiam exposuisses, ut constaret quomodo illud *a singulis pervenerat* vel intellectum velles vel recte dici posse defenderes. Mihi adhuc præplacet Grævii coniectura a Bekkero et aliis recepta: *Necdum ad singulos — pervenerat; Drakenb.* et aliorum scriptura *necdum a singulis pervenerant factiones* et codicibus repugnat et orationem vix Latinam efficit. — Pro *hodieque* ex optt. codd. recte scripsisti *hodie quoque*, vid. intpp. ad Liv. 5, 27 et 31, 7. Hand. Turs. 3, 102. To-

tum autem locum Tu uncis inclusisti, cuius rei causas quum non indicaveris, equidem non magis quam Weiss. intelligo. — Pro *numeretur* in fine cap. ex solo *M.* scripsisti *dinumeretur*, falso, opinor. Nam verbum illud secundum naturam suam non nisi plurale obiectum quod vocant habere potest, nec unquam singulari iunctum est nisi collectivi quod vocant generis (*argentum* simil.): significat enim, ut constat, *singulatim numerare, multitudinem aliquam ante in unum confusam ita numerare, ut singulas eius partes separet et discernas.*

Cap. XVIII. Ex *P.* (*M.* habet *grotona*) scripsisti *Crotonam*, quæ Accusativi illius nominis forma exstat etiam apud Justin. 20, 4. Quum vero Livius semper alias (vid. 23, 30. 24, 2. 29, 36. 34, 45) dicat *Croto*, *Crotonis*, *Crotonem*, vix adducor ut credam Livium h. uno l. alteram formam adhibuisse, sed aut *Crotona* aut *Crotonem* scribendum. — Quum *M.* habeat *in lapidem*, *P.* et *Harl. I.* *lapidem* (omisso *in*), scripsisti *in lapidem* — *consedit*. Sed nusquam alibi hoc verbum sequitur præpositio *in* cum Accusativo, neque ferri posse mihi quidem videtur, nisi ubi per præpos. *in* adiicitur nomen rei alteram velut excipientis et amplectentis (*terra c. in ingentem sinum* Liv. 30, 2; *Ilium c. in ignem* Virgil. *Æn.* 2, 624. 9. 145), aut ubi significat *habitandi causa aliquo abire* (cuius rei unum tantum in lexicis affertur exemplum, Curt. 7. 3: *in novam urbem considerare*). Quam sæpe autem vel in illis optt. codd. falso addita sit littera *n* aut *m*, ostendunt, si opus est talia demonstrare, loci satis multi. *) Itaque h. l. *lapide* retinendum puto.

*) 1, 35 habent: *eius ætatis quam pro qua*, ut omnes necessario edunt; 1, 39 *visum* pro *visu*; 1, 55 *P.* habet *urbem* pro *urbe*.

Cap. XIX. Pro vulg. *luxuriarentur* ex optt. codd. recte scripsisti *luxuriarent*; activa huius verbi forma et omnino longe usitatior est et a Livio ubique alias adhibetur (2, 48. 3, 33. 23, 12). — Pro *cursum lunæ* ex optt. codd. recte scripsisti *cursus l.* Ita Lucr. 5, 77, alibi: *solis cursus*. Cic. rep. 6, 4 *Stellarum cursus sempiterni*; Nat. Deor. 2, 27: *partus maturescunt novem lunæ cursibus 3: mensibus*. — Pro vulg. *sacerdotes suos cuique deorum præficere*, quod mihi quoque non nimis placet (nam *sacerdotem deo præficere* mihi quidem mire dictum videtur), scripsisti *perficere* (= *instituere, facere* haud dubie), quia M. habet *pficere*. Hoc tamen non sine causa Weissenbornio suspectum, quum vulgaris illius verbi usus repugnet. Quamquam melius quidquam invenire nequeo. — In seqq. Drakenborch et alii ex coniectura Gronovii scribunt: *intercalaribus mensibus interponendis*; Bekker: *intercalares menses interponendo*. Ex codd. P. prima manu habet *intercaleres mensibus interponendis*; manu secunda: *intercalares mensibus interponendos*. M. (Leid. I. Harl. I.): *intercælares mensibus interponendis*. Tu scripsisti *intercalares mensibus interponendo*, ut habet unus cod. ex deterioribus, Havere. (et Portug. m. 2da), utque ante Gronovium vulgo edebatur. Itaque omnes boni codd. habent *mensibus*: quo scriptura Bekkeri satis refelli videtur. In Tua autem scriptura offendit, quod vix credibile videtur, quum *interc.* et *dies* et *mensis* dicatur, Livium voc. *dies*, quod ad *intercalares* ex ista ratione intelligendum esset, omittere potuisse, quum alteri substantivo *mensibus* opponeretur. Quare equidem coniecturam Gronovii retinere malim. Mox pro vulg. *ut quarto et vigesimo anno* Tu codd. sequutus scripturam restituisti ante Sabellicum vulgatam et, post Sigonium (vid. apud Drakenb.

ad h. l. , a e in præfat. vol. I mi p. XXVII bene defensam
ut vicesimo anno.

Cap. XX. In fine cap. pro *prodigia-procurarentur*
ex optt. codd. scripsisti *curarentur*. Quum vero nusquam
alibi, quod sciam*), dicatur *prod. curare*, sed semper
procurare, equidem in codd. h. l. erratum putaverim
(quemadmodum 5, 15 deteriores codd. habent *curatio* pro
procuratio).

Propositum mihi erat ut hac ratione duos primos Livii
libros nunc recenserem, reliquos deinceps: iam temporis
angustiæ, quas non ex mea tarditate natas sed ex diffi-
cultatibus aliunde õrtis existimes velim, me in his subsi-
stere cogunt. Spero autem reliquos T. Livii libros vel
saltem magnam eorum partem, ratione tamen aliquantum
mutata (video enim nunc, si plura eiusdem generis coniun-
gantur, et commodius et brevius rem tractari posse), se-
quentibus deinceps annis a me in similem censuram voca-
tum iri.

*) Freund in lex. h. v. habet: „*prodigia curare* Liv. I, 20 et
alibi”. Sed hoc falsum, nisi vehementer erro: saltem in indi-
cibus nulla exempla inveni.

II.

Efterretninger

om

Kolding lærde Skole

i

Skoleaaret 1844—1845.

Af de 29 Disciple, som ved Udgangen af sidste Skoleaar besøgte Skolen, bleve tvende, N. P. Petersen og S. P. Th. Olivarius, dimitterede til Universitetet og erholdt ved Examen Artium de Charakterer, som nedenfor ere angivne*); tvende andre Disciple, C. S. Carlsen og C. Kjær, bleve paa samme Tid, formedelst anden Bestemmelse, udmeldte. Derimod bleve følgende 20 nye Disciple ved Skoleaarets Begyndelse optagne: 1) N. J. S. Barsoed; 2) S. T. Schmidt; 3) N. L. Bjerring; 4) C. S. K. Fredsted; 5) C. L. P. Evers; 6) L. R. Sabro; 7) S. J. W. Schmidth; 8) J. J. Brandt; 9) G. Bruun; 10) S. K. Eiler; 11) M. Jørgensen; 12) J. Jørgensen; 13) G. Thune; 14) E. Borch; 15) A. Borch; 16) S. M. A. Bryndum; 17) N. J. Lyse; 18) L. E. Petersen; 19) S. C. L. Schmidth;

*)	Udarbej- delse i Møbers- maalet.	Latin.	Latinſk Stiil.	Græſk.	Hebraiſk	Reli- gion.	Hiſtorik.
N. P. Petersen .	laud.	laud.	laud.	l. p. c.	laud.	laud.	l. p. c.
S. P. Th. Olivarius	h. ill.	laud.	h. ill.	h. ill.	*laud.	laud.	laud.

	Geo- graphie.	Arith- metik.	Geo- metrie.	Lydsk.	Fransk.	Hoved- charakter.
N. P. Petersen .	l. p. c.	laud.	l. p. c.	laud.	laud.	Laudabilis.
S. P. Th. Olivarius	h. ill.	laud.	laud.	laud.	laud.	Laudabilis.

20) **O. Toft**; ved Begyndelsen af Det Halvaar optoges endvidere Discipelen **J. Lyse**. Derimod forlode i Aarets Lob tre Disciple af 6te Klasse Skolen, nemlig **W. Strarup**, **S. Grønlund** og **S. J. Barfoed** (optaget ved Skoleaarets Begyndelse). Skolen har derefter for Diebliffet et Antal af 43 Disciple, fordeelte saaledes paa Klasserne:

VI Klasse.

1. **Andreas Ingerslev** (afdøde Lieutenant, Toldbetjent Ingerslev i Halsborg).
2. **Jacob Marius Elieser Christian Gad** (Pastor Gad i Herølev).
3. **Poul Kragh** (afdøde Skolelærer Kragh i Brandrup).
4. **Peter Knudsen Blichert** (afdøde Pastor Blichert i Rolding).
5. **Magnus Christian Poulsen** (afdøde Regimentsdkyllage Poulsen).
6. **Anton Emanuel Lodberg Eising** (Skolelærer Eising i Silby).
7. **Frederik Vincens Gad** (Broder til Nr. 2).

IV Klasse*).

1. **Hans Tjellestrup Schmidt** (Gaardeier Schmidt i Gram).
2. **Jacob Sophus Sprechler** (Secretair Sprechler til Viskelyst).
3. **Jeppe Madsen** (Gjæstgiver Madsen i Rolding).
4. **Otto Christian Diderik Walthers** (afdøde Pastor Walthers i Sønder-Vjert).
5. **Christian Pram Gad** (Broder til Nr. 2 og 8 i VI Klasse).

*) Den 5te Klasse mangler i dette Skoleaar.

III Klasse.

1. Frederik Rudolph Deodat Kragerop (Pastor Kragerop i Kolding).
2. Johan Andreas Bryndum (Adjunct Bryndum i Kolding).
3. Søren Gysbert Kjær (Kammerraad Kjær til Straarup).
4. Michael Ernst Sophus Müller (Kjøbmand Müller i Kolding).
5. Christian Sophus Kjær Fredsted (Proprietair Fredsted paa Højselballe).

II Klasse.

1. Ludvig Rosendahl Sabro (Consistorialraad Sabro i Kolding).
2. Frig Phister Ingerslev (Skolens Rector).
3. Gunner Bryndum (Broder til Nr. 2 i III Klasse).
4. Frederik Jacob Wildt Schmidth (Pastor Schmidth i Nagel).
5. Emil Kjær (Broder til Nr. 3 i III Klasse).
6. Daniel August Grønlund (Rector Grønlund i Kolding).
7. Lars Müller (Broder til Nr. 4 i III Klasse).
8. Ludvig Schwensen (Procurator Schwensen i Kolding).
9. Nicolai Lorentz Bjerring (Cand. Pharm. Bjerring i Beile).
10. Conrad Ludvig Philip Evers (afdøde Bataillonschirurg Evers i Beile).

I Klasse.

1. Gundelach Møller Bruun (Lieutenant, Postfører Bruun i Kolding).
2. Hans Krarup Eiler (Provst Eiler i Leirskov).
3. Michael Lausen Jørgensen (Klubvært, Borgerrepræsentant Jørgensen i Kolding).

4. Andreas Michael Wisfing Albinus (Cancellieraad Albinus ved Kolding).
5. Niels Lyse (Proprietair Lyse paa Branderuphougaard).
6. Jørgen Jørgensen (Broder til Nr. 3).
7. Andreas Borch (Stadshauptmand Borch i Kolding).
8. Georg Fog Thune (Provst Thune i Gauerstund).
9. Hans Christian Louis Schmidth (Broder til Nr. 4 i II Klasse).
10. Erhardt Borch (Broder til Nr. 7).
11. Johannes Brandt (Bager Brandt i Kolding).
12. Lave Ernst Petersen (Kjebmand S. Petersen i Kolding).
13. Ulrich Toft (Skredder Toft i Kolding).
14. Vilhelm Kjær (Broder til Nr. 3 i III Klasse).
15. Johannes Lyse (Broder til Nr. 5).
16. Solger Bryndum (Broder til Nr. 2 i III Klasse).

Af disse 43 Disciple ere de 24 saadanne, hvis Forældre have Bopæl i Kolding; de Øvrige ere udenbys. Af de i Iste Klasse optagne nye Disciple vare 7, som enten manglede Noget i den lovbefalede Alder, eller i Henseende til Sikkerhed i Rettskrivning og Kundskab i de almindelige grammatikalske Grundbegreber ikke ganske præsterede det, som Skolen ellers efter de nu gjældende Bestemmelser maa kræve for Optagelsen. Da imidlertid det Samme tildeels gjaldt om nogle af Skolens ældre Disciple, og da af denne som af andre Grunde i Aar nogle Modificationer maatte gøres i den ellers for Skolens Underviisning udfastede Plan, kunde man uden Ulempe for de øvrige Disciple opfylde Forældrenes Ønske ved at optage disse Disciple paa det Vilkaar, at de skulde tilbringe 2 Aar i denne ellers (som de øvrige, med Undtagelse af 6te Kl.) eenaarige Klasse, og derfor i dette første Aar ikke tage Deel

i Underviisningen i Latin samt kun tildeels i de øvrige Disciples orthographiske Øvelser (Dictat), men derimod i de til begge disse Discipliner bestemte Timer sysselsattes med Afkrøvning af en Dansk Bog, indtil de efterhaanden bleve modne til at deeltage i den hele Danske Underviisning (dette er med dem alle nu Tilfældet). Det følger af sig selv, at man i Fremtiden slet ikke eller dog kun i mindre Grad vil kunne træffe en saadan Foranstaltning, da de Grunde, som i Nar gjorde det baade muligt og tilraadeligt, ikke saaledes ville senere kunne finde Sted.

I Efterretningerne for afvigte Skoleaar meddeledes de Forandringer, som i Lobet af samme vare foregaaede med Lærerpersonalet ved denne Skole. Da det var blevet nødvendigt at ansætte tvende nye Lærere for at overtage Underviisningen navnlig i Mathematik og Naturvidenskaber samt i Tysk, og da paa den anden Side Skolen i dette Nar ikkun kunde erholde 5 Klasser, hvoraf fulgte, at i samme langt færre Lærerekræfter udfordredes for at bestride Underviisningen end den fuldstændige Besættelse af Skolens 7 Klasser i Tiden vil udfordre, saa indtraf den ubehagelige Nødvendighed, at Skolen maatte miste en ung Mand, der i halvandet Nar havde arbejdet i sammes Tjeneste, nemlig Cand. Theol. L. Hansen. Kort efter at Hr. Hansens Constitution her var ophævet, blev han imidlertid constitueret som Adjunct ved Randers lærde Skole. — Paa samme Tid fratraadte ogsaa Linnelærer Silstrup, som i endeel Nar havde underviist i Kalligraphie. Deels tillode Hr. Silstrups Forretninger ved Vorgerstolen ham kun meget vanskeligen at besørge saamange Timer i denne Skole, som sammes Udvidelse til flere Klasser nu og i Fremtiden vil udkræve, imedens det paa den anden Side vilde være lidet ønskeligt og forbundet med flere Vanskeligheder, at have to

Lærere i dette Fag; deels ansaaes det for fordeelsagtigt og rigtigt, naar det lod sig gjøre, at have den samme Lærer i Kalligraphie og Tegning, i hvilket Fag nu skulde gives Underviisning, men hvilket Hr. Gylstrup ikke kunde paatage sig. Da Skolen derfor maatte miste ogsaa denne brave Lærer, erstattedes han ved Cand. Theol. Edvard Jensen, som fra 1ste October f. N. ansattes som Time lærer i Kalligraphie og Tegning. — En af Skolens ældre Lærere, Adjunct Bang, har allerede i flere Aar fristet den tunge Skjebne, ved en hidtil ulæggelig Sygdom at see sig i den Grad affræstet og svækket, at han aldeles ikke har kunnet besørge sine Embedsforretninger: han har derfor været dispenseret fra samme og hans Plads været besat med en constitueret Lærer (sidst Cand. L. Hansen). Da der endnu i Aar ikke viste sig nogen Udsigt til Forbedring af Adj. Bangs Helbredsstilstand, blev han efter derom indgiven Ansøgning under 2den Mai d. N. entlediget fra sit Embede i Naade og med Pension.

Ved Begyndelsen af dette Skoleaar havde den kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler endnu ikke bestemt sig for et Valg imellem de iøvrigt ikke Mange, der attraaede Ansættelse ved denne Skole navnlig for at overtage Underviisningen i Fransk, og af forskjellige Grunde ansaae Directionen saavel som jeg det for ønskeligt, at dette Valg endnu kunde udsættes i nogen Tid. For at gjøre dette muligt foreslog jeg og bifaldt Directionen, at Underviisningen i dette Sprog forelobigen deeldes imellem Overlærer Troiel og mig; begge have vi nemlig i tidligere Embedsstillinger i flere Aar undervist deri. Saaledes overtog jeg Underviisningen i Fransk i VI A., Overlærer Troiel (inod særskilt Timebetaling) i IV og III A. Fra næste Skoleaars Begyndelse vil Underviisningen i dette Sprog (og i det Engelske Sprog, hvis samme bliver optaget i Skolen) blive overdraget til en navnlig dertil ansat Lærer, idet Di-

rectionen under 7de Juni dertil har constitueret Cand. Theol. A. W. Smith. Da det imidlertid ikke vilde være tilraadeligt, at lade denne Lærer tiltræde i dette Skoleaar, hvorved han vilde maatte overtage Tilendebringelsen og Afslutningen af en Undervisning, hvis største Deel var bleven besørget af Andre, saa vil Cand. Smith først fra næste Skoleaars Begyndelse tiltræde sine Functioner ved Skolen.

Fagene have i dette Skoleaar været saaledes fordeelte paa Lærerne *).

Rector Mag. Ingerslev: Latin, Græsk og Fransk i VI Kl., Dansk i II Kl.	21	Timer.
Overlærer Troiel: Latin, Græsk og Fransk i IV Kl., Latin og Fransk i III Kl.	28	—
Adjunct Bryndum: Historie og Geographie i alle Klasser, Græsk i III Kl.	25	—
Adjunct Jürgensen: Latin og Dansk i I Kl., Latin i II Kl., Hebraisk i VI Kl.	22	—
Adjunct Wittrup: Religion i alle Klasser, Regning i I, II, III Kl.	22	—
Const. Lærer Christens: Tydsk i alle Klasser, Dansk i III, IV, VI Kl.	21	—
Const. Lærer Buch: Mathematisk i III, IV, VI Kl., Naturhistorie i I, II, III, IV	17	—
Timelærer Jensen: Kalligraphie og Tegning i I, II, III, IV Kl.	19	—

*) Denne Fordeling har ikke i alle Puncter været saadan, som jeg, efter hvad jeg tidligere andensteds har udviklet, helst ønsker den ved en Skole: det er saaledes ikke ganske lykkes at combinere nogle Fag paa een Lærer, ved hvilke jeg ellers anseer dette for ønskeligt. Men det følger af sig selv, at Sligt altid noget maa rette sig efter Omstændighederne og de for Tiden stedfindende Forhold; det kunde i Nar ikke skee, uden at nogle Lærere vilde faaet altfor mange Timer, Andre altfor faa.

Desuden gives af Adjunct Bryndum i 4 egentlige Timer Underviisning i Gymnastik, af Adjunct Witttrup i 5 Timer i Sang, og af Cantor Rasmussen i 4 Timer i Musik.

Hvorledes den hele Underviisningstid har været fordeelt imellem samtlige ovenfor nævnedes Fag, vil følgende schematiske Oversigt vise:

Klasse.	Latin.	Græsk.	Hebraisk.	Dansk.	Engl.	Fransk.	Religion.	Historie.	Geographic.	Statistik.	Mathemat.	Calligraphie.	Tegning.	Sang.	Gymnastik.	Sum.
VI.	9	5	2	2	3	3	3	3	2		3					35
IV.	9	4		2	2	3	2	2	2	2	4	2	1			35
III.	9	4		2	2	3	2	2	2	2	3	2	2			35
II.	8			4	4		3	2	2	2	4	4	2			35
I.	7			5	4		3	2	2	2	4	4	2			35
Sum	42	13	2	15	15	9	13	11	10	8	18	12	7	(5)	(4)	175

Til den paa høire Side af dette Schema staaende Sum, som angiver Antallet af enhver Klasses samtlige Underviisningstimer, maae endnu foies for alle Disciple 2 Timer egentlig til Underviisning i Gymnastik, og for dem, som dertil have Anlæg, 2 Timer til Underviisning i Sang (nemlig een for hver enkelt Stemme, een for alle Disciplene samlede). Disse Timer ere ikke regnede med ved Angivelsen af Klassesernes samtlige Timeantal, fordi i dem Klasseinddelingen ikke følges. Til yderligere Oplysning aftrykkes nedenfor Timetabellen, som i dette Skoleaar har været fulgt. Det vil sees, at man ved samme har stræbt, saavidt det lod sig gjøre, at henlægge til Morgen- og Formiddagstimerne de Fag, som ifølge deres særdeles Vigtighed eller paa Grund af deres større Vanskelighed syntes at have Krav paa at blive henlagte til den Tid af Dagen, da Disciplenes Mænd er friskest og deres Sjælskræfter ikke iforveien anstrængte ved foregaaende

D i m e t a b e l.

(Sii Sibe 8.)

	Måndag.	Tirsdag.	Onsdag.	Torsdag.	Fredag.	Lørdag.
8-9. I. II. III. IV.	Religion. Latin. Gæstf. Naturhistorie. Danf.	Latin. Religion. Latin. Latin. Geographie.	Latin. Latin. Religion. Geographie. Latin.	Religion. Latin. Gæstf. Latin. Naturhistorie.	Latin. Religion. Latin. Naturhistorie. Danf.	Latin. Latin. Religion. Latin. Naturhistorie.
9-10. I. II. III. IV.	Gæstf. Geographie. Latin. Fyøff. Religion.	Gæstf. Latin. Geographie. Religion. Danf.	Latin. Historie. Latin. Latin. Religion.	Gæstf. Naturhistorie. Latin. Kalligraphie. Fyøff.	Geographie. Gæstf. Mathematikk. Danf. Religion.	Religion. Gæstf. Gæstf. Danf. Danf.
10-11. I. II. III. IV.	Latin (Ertemp.). Danf. Tegning. Geographie.	Frankf. Gæstf. Naturhistorie. Tegning. Latin.	Geographie. Gæstf. Mathematikk. Kalligraphie. Fyøff.	Latin. Mathematikk. Latin. Fyøff. Kalligraphie.	Gæstf. Latin. Geographie. Kalligraphie. Fyøff.	Gæstf. Danf. Latin. Religion. Kalligraphie.
11-12.	VI. Mathematikk. Sang: Discant. Tegning 1ste Skoleing.	Sang: Tenor. Gymnasist III, II, I & I.	VI. Danf. IV. Mathematikk. III. Frankf. II. Danf. I. Tegning.	Tegning 2den Skoleing. Gymnasist VI, IV & I.	Sang: Bass. Tegning IV & I. Gymnasist III, II, I & I.	Tegning 3die Skoleing. Gymnasist VI, IV & I.
2-3. I. II. III. IV.	Historie. Naturhistorie. Fyøff. Latin. Kalligraphie.	Mathematikk. Fyøff. Gæstf. Tegning. Kalligraphie.	VI. Danf. IV. Mathematikk. III. Frankf. II. Danf. I. Tegning.	Gebrøiff. Kalligraphie. Naturhistorie. Tegning. Geographie.	Fyøff. Geographie. Kalligraphie. Latin. Tegning.	Fyøff. Historie. Tegning. Kalligraphie. Latin.
3-4. I. II. III. IV. V.	Frankf. Latin. Kalligraphie. Latin. Fyøff.	Fyøff. Kalligraphie. Frankf. Historie. Tegning.	Mathematikk. Frankf. Historie. Danf.	Mathematikk. Frankf. Historie. Danf.	Historie. Frankf. Fyøff. Tegning. Latin.	Historie. Fyøff. Frankf. Latin. Tegning.
5-6. I. II. III. IV. V.	Latin. Frankf. Danf. Tegning. Latin.	Gebrøiff. Mathematikk. Latin. Fyøff. Historie.	Latin. Latin. Danf. Historie. Latin.	Latin. Latin. Danf. Historie. Latin.	Danf. Mathematikk. Latin. Religion. Historie.	Frankf. Latin. Historie. Fyøff. Latin (Spilæsning).
	Musik.	Sang: alle.		Musik. Sang: alle.	Musik.	Musik.

Undervisning (derfor er hver Dag den første Time i en eller anden Klasse anvist Religion, og Timerne i dette Fag næsten alle henlagte til de to første Timer; af de øvrige Formiddagstimer anvendes de fleste til Undervisningen i de gamle Sprog). Derimod anvendes i de lavere Klasser (i de høiere Klasser lader saadant sig kun i ringe Grad indrette) de sidste Timer om Formiddagen og de første om Eftermiddagen saavidt muligt til saadanne Undervisningsgjenstande, som i mindre Grad anstrænge Disciplene, saasom Kalligraphie, Regning o. d. l. — Onsdag Eftermiddag har Skolen Frihed! jeg anseer det for særdeles gavnligt, at der tilstaaes Disciplene en fri Eftermiddag, for at den af de yngre Disciple kan anvendes til Recreation og til Læsning af nyttige Bøger, af de ældre deels i samme Dienceed, deels til Udførelse af længere især skriftlige Arbejder (i VI Kl. ere derfor ogsaa de Danske Udarbejdelser regelmæssigen blevene afleverede om Torsdagen eller Fredagen). Lærerne vare enige med mig i, at det var bedre hertil at vælge Onsdag Eftermiddag, som liggende midt i Ugen, end Loverdag Eftermiddag, da den paafølgende Sondag dog gav en Hviledag. For at erholde denne Eftermiddag fri, have nogle Undervisningstimer i Sprog og Videnskaber maattet henlægges til Timen 11—12, i hvilken ellers kun undervises i Tegning, Sang og Gymnastik; navnlig finder dette Sted om Onsdagen. Men det paasees, at Disciplene til de Dage, paa hvilke dette finder Sted, paa anden Maade erholde nogen Lettelse, f. Ex. derved at til disse Dage især henlægges Timer, i hvilke extemporale Øvelser foretages: saaledes have Disciplene i VI Kl. ingen Lectie havt til den Mandag Formiddag til Latin henlagte Time, men oven i samme i extemporal Oversættelse. — I Henseende til de Latinske og de fleste andre Stile er den Foranstaltning truffen, at de for samme bestemte Timer alle ere henlagte til Eftermiddagen:

det er paalagt Disciplene ved deres Ankomst om Morgenen paa Skolen at aflevere deres Stillebøger til Klassens Ordensdix, som besørger dem afleverede til Læreren. Denne retter dem hjemme, saa at de senest om Eftermiddagen inden Kl. 2 kunne afhentes hos ham og derpaa i Timen gjennemgaaes for Disciplene. Hensigten med denne Anordning er at forebygge, at Disciplene om Aftenen skulle gaae med Stillebøgerne til Lærerne, hvilket deels, især for de Yngre og i ondt Veir, ikke er gavnligt, deels, som en Anledning til at gaae ud og som en Afbrydelse af Arbejdet, ofte kan lede til Misligheder.

Da ved dette Skoleaars Begyndelse Skolen endnu be-
fandt sig i en provisorisk Tilstand, idet de endelige Bestem-
melse for dens tilkommende Organisation og hele Stilling
til den paafølgende academiske Underviisning endnu ikke vare
tagne, var det ikke muligt at udkaste for Underviisningen en
Plan, som kunde beregnes paa fremdeles at være den gjæl-
dende og ledende Norm for Skolens Virksomhed. Man
maatte indskrænke sig til en Plan blot for dette Skoleaar,
hvilken tilmed nødvendigvis noget modificeredes ved Hensyn
til det Standpunkt, paa hvilket de ældre Disciple nu stode
ifølge en Underviisning, der i væsentlige Punkter havde væ-
ret anderledes indrettet og inddeelt end nu vil blive Tilfæl-
det: dette udelukkede imidlertid ingenlunde en Anvendelse af
en Deel af de Hovedgrundsætninger, som i ethvert Til-
fælde ogsaa i Fremtiden ville blive de ledende. En særdeles
Opmærksomhed blev ved denne Plan henvendt paa Anord-
ningen af Sprogunderviisningen i Almindelighed og Under-
viisningen i Modersmaalet isærdeleshed, baade paa Grund
af dennes Vigtighed i og for sig, og for paa den bedst muli-
ge Maade at udføre den Grundsætning, som i Program-
met for sidste Skoleaar S. 51 f. blev udtalt, at den første
grammatikalske Underviisning skulde meddeles i og forme-

delst Modersmaalet, og at samme skulde være saaledes forud for Underviisningen i de andre Sprog, at denne kunde støtte sig til hiin, indtil hver, i de høiere Klasser, Underviisningen i Syntax indtræder, i hvilken den Latinske Syntax bliver Udgangspunktet for Underviisningen i de andre Sprog. For saa fuldstændigen som muligt at vise, hvorledes vi have stræbt at løse den ovenfor nævnedes Opgave, meddeler jeg her den Plan for Underviisningen i Modersmaalet i de to nederste Klasser, som jeg og den vedkommende Lærer ved Skoleaarets Begyndelse drøftede og vedtog: Planen for den øvrige Underviisning, hvilken ligeledes, for en Deel efter et af mig forfattet Udkast, for Skoleaarets Begyndelse blev overveiet og drøftet i forberedende Meder imellem vedkommende Lærere og mig og derefter i et Plenarmøde af sautllige Lærere blev foredraget og vedtaget, vil sees af det, der nedenfor meddeles om det i indeværende Skoleaar Læste.

Plan for Underviisningen i Dansk i de to nederste Klasser.

I Kl. Underviisningen omfatter her fire Dele: Oplæsning, Udenadslæren og Fremfagen af det Lærte, Skriftlige Øvelser og Grammatik. — Oplæsning. Til hver hertil bestemt Time gives et Stykke for, hvorpaa Disciplene skulle forberede sig, deels i at læse det flydende og godt op, deels i at stave Ordene udenad (en Øvelse, som særdeles meget understøtter Øvelserne i Orthographie), deels for at gjøre Rede for det i grammatikalsk Henseende, med Hensyn til de grammatikalske Rundskaaber, de efterhaanden erhverve. Hvis det ansees fornødent, kan man indskrænke det Sidste til en Deel af Lectien. Mere end f. Ex. en Side (i Begyndelsen $\frac{1}{2}$ Side) bør ikke gives for til en Time, og deraf i Begyndelsen kun Noget til de nævnte Øvelser. I den sidste Deel af Timen foretages Øvelser i at oplæse Noget, hvorpaa Disciplene ikke have forberedet sig. Ved begge Dele maa det Læste i Henseende til Indhold og Ord gjøres til Gjenstand for en saadan

Forklaring, at Disciplene føres til at forstaae Alt og vænnes til en tænksom Læsning. Den Grundfætning maa følges, at det er bedre at læse to Linier rigtigt end tyve slet; derfor maa enhver Feil rettes, og man maa vedblive, indtil Disciplen selv har rettet den ved idelig Gjentakelse. Thi det eneste Middel til at faae Bugt med Disciplenes ffjedesløse og slette Udtale og Læsning er, at de ikke slippe, forend de have gjort det bedre. Læreren maa dernæst ogsaa understøtte sin Rettelse af Disciplene ved selv at læse dem for, og give dem anden practisk Anviisning.

Udenadslæren. Disciplene kunne i Almindelighed gjerne selv vælge, hvad de vilde lære udenad (det vil naturligviis faa godt som altid være poetiske Stykker); dog bør de altid først vise Læreren det Valgte. De bør tilholdes at lære det aldeles nøiagtigen, men derfor bør de og kun tage smaa Stykker, i hvilken Henseende Læreren sætter dem Lectie for. Den Fordring, der skal gjøres til dem, gaaer nemlig mindre ud paa selve Dvelfen i at lære udenad — ihvorvel denne som Middel til at øve Huskommelsen og til at skaffe dem Besiddelse af poetiske Stykker har sit Værd i og for sig — end derpaa, at de forstaae det poetiske Udtryk, og at de kunne gjengive det Lærte godt og smagfuldt, hvortil nødvendigen horer, at de kunne det aldeles færdigen: dette maa derfor ogsaa først kræves. For at vinde Tid til at gjennegeaae disse poetiske Stykker i alle Henseender ordentligen, kan det maaffee dog blive nødvendigt at lade 3 til 4 Disciple tage det Samme (men disse kunne da vælge selv i Forening), hvorved ogsaa vindes, at Disciplene kunne ved at høre paa hinanden blive opmærksomme paa adskillige Feil, som ofte begaaes, og de sidste agte paa at vogte sig for de af de første begaaede Feil.

Skriftlige Dvelfer. Disse bestaae her i Dvelfe i Ret-skrivning og foretages i Regelen ved at lade Disciplene skrive efter Dictat; dog kunne maaffee efter nogen Tids Forlob smaa Oversættelser fra Tydsk eller Latin aføyle med Dictat. I det sidste Halvaar kunne muligen disse faae Dvervægten; men det maa stedse paasees, at Disciplene kunne Dversættelsen fuldkommen nøiagtigen, saa at de ikke af Mangel herpaa nedskrive Noget, der strider mod det Danste Sprogs Regler eller Sprogbrug.

Stoffet maa altsaa være taget af Noget, der nyligen er læst, og som Disciplene kunne oversætte let og rigtig. Læreren gjør i Almindelighed sikkest i at vælge Oversættelse fra Latin, fordi han her lettest kan skaffe sig Sikkerhed for, at Disciplene kunne oversætte noiaagtigen og rigtig, eftersom det er hans eget Fag. I Regelen udfores de skriftlige Arbejder i denne Klasse paa Skolen. Ved Dictat nedskrives først paa Tavlen, derpaa indskrives i Bogen, reenligt og ordentligt, hvorpaa Læreren retter Stilene hjemme ved at sætte Tegnet til Feilene; i næste Time gennemgaaes disse ved at spørge Disciplene, hvorfor Noget er urigtigt, og, hvis de ikke vide det, vejlede dem til at finde det. Det kan indrettes f. Ex. saaledes, at Læreren dicterer i den første halve Time, hvorpaa Disciplene i den øvrige Deel af Timen reenskrive det Dicterede i Stilebogen, imedens Læreren kalder hver enkelt hen til Kathedret og der gennemgaaer med ham hans Feil. Discipelen indskriver da strax bag i Bogen, paa de dertil affatte Blade, Rettelserne af den nu gennemgaaede Stil (hver Stil faaer derfor sit Nummer foran og ved Rettelserne). Er der ved Enkelte, som have mange Feil, ikke Tid hertil, nedskrives Rettelserne af disse hjemme, hvortil Læreren giver sin Anviisning. For hver 3die eller 4de Stil gives Rettelserne til Lectie, saa at Disciplene spørges, hvori deres Feil bestode; Feil i Nedskrivningen af Rettelserne regnes med ved Bedømmelsen af Lectien. Læreren maa ofte eftersee Rettelserne og paasee, at der rettes rigtig og ordentlig. Skrives strax ind i Bogen (i hvilket Tilfælde der maa dicteres langsomt), kan der vistnok vindes mere Tid, saa at Stilene kunne rettes høit og alle Disciplene deeltage deri; men i Begyndelsen gaaer det i Almindelighed ikke an.

Grammatik. Det er ovenfor sagt, at den grammatikalste Underviisning i Modersmaalet skal danne Grundvolden og Udgangspunktet for den hele Sprogunderviisning, og derfor stedse være forud for hvad der læres af de andre Sprogs Grammatik. I 1ste Klasse skal derfor Formlæren fuldendes; det skeer her, som i II Kl., blot ved mundtlig Underviisning, en Lærebog i Grammatik bruges aldeles ikke. For at frembringe en Eenhed og Overensstemmelse, som meget vil lette Disciplene Arbeidet, og for saa

meget som muligt at raade Bød paa de Misligheder, som følge af Brugen af de efter forskjellige Systemer udarbejdede Grammatiker i forskjellige Sprog, vil man holde sig saa nær, som det lader sig gjøre, til Madvigs Latiniske Grammatik og — i enkelte Dele med Benyttelse af mere fattelige og populære Udtryk — følge denne Bog i Definitioner og overhovedet i Terminologien, siden ogsaa i Classificationen og Benævnelserne af de enkelte Arter af Sætninger o. d.

Denne Deel af Underviisningen i Modersmaalet begynder da dermed, at Læreren siger, hvad en Sætning er (og hvad der ikke er en Sætning o: Udtryk, Phraser), dernæst vælger en Sætning f. Ex. „Ild varmer“ eller deslige. Deraf forklares et Substantiv og et Verbum, begge Dele aldeles korteligen, men saaledes, at Disciplene selv øves i at tilføie flere Exempler. Herpaa forklares begge Ordene som Subject og Prædicat; dette sidstes 2 Former oplyses (varmer — er varm). Disciplene gives en bestemt, populær Formel til at spørge for at finde Subject, Prædicat og siden Object. Nu udvides Substantivet ved Tillæg: „stærk Ild, Ilden, den stærke Ild“, med Definition og Forklaring af Adjectiv og Artikel. Derpaa tilføies et Object: „Ilden v. Bærelset, det store Bærelse“, o. s. v. med Forklaring; ogsaa: „Bærelset varmes af Ilden“ (dog ingen Navne endnu paa Activ og Passiv). Herefter nævnes og forklares Nominativ og Accusativ. Ved Exempler, som „Solens Ild varmer, Ildens Varmer er stærk, Manden sluger Naboens Ild“, læres Genitiv, ved Sætninger som „Manden gav Ilden Næring“ Dativ; endelig Vocativ ved passende Exempler. Ved Overgangen til Latin gjøres en Bemærkning om, at man i Danff bruger Præpositioner i mange Tilfælde, hvor det Latiniske Sprog, saavelsom andre, kunne betegne de saaledes antydede Forhold ved egne Endelser, og i Forbindelse hermed forklares Ablativ. Dette første Coursus indøves omhyggeligen, ogsaa ved at lade Disciplene danne Sætninger, hvori disse Elementer forekomme, foruden ved at lade dem finde dem under Læsningen. Derpaa tilføies det Fornødne om Fleertals- og Kjønsdannelse.

2det Cursus. Ved passende Sætninger læres **Talord**, **Pronomina** og deres forskjellige **Arter** med forneden **Definition** og **Forklaring**; dernæst **Adjectivernes Comparation**.

3die Cursus. **Verberne**: **Personer**, **Tider**, **Maader** o. s. v. forklares og indøves paa samme **Maade** som det **Foregaaende**.

4de Cursus. De øvrige **Taledelse**, som hidtil, hvis det ansees fornødent, have kunnet gaae under den almindelige **Benævnelse Partikler**.

For ikke at opholde den øvrige **Underviisning**, navnlig i **Latin**, maae i **Begyndelsen** (saalænge det er nødvendigt) alle **Timerne**, baade de **Danske** og de **Latinske**, anvendes paa denne **grammatikalske Underviisning**. Thi det første **Cursus** maa være **fuldendt**, førend der **begyndes** paa **Latin**; imedens de **Latinske Declinationer** læres, **gjemmengaes** **2det** og **3die Cursus**. Efter dette **følge** de **Latinske Pronomina** og **Verber**, hvilket da **bliver** en **Repetition** af det **3die Cursus** i **Dansk**. Imedens de **Latinske Verber** læres (for det **Meeste** efter **Halvaarsexamen**), **gjemmengaes** **4de Cursus**. Man maa ikke gaae fra det ene **Cursus** til det næste, førend idetmindste de fleste **Disciple** ere **sikre** deri.

Naar det første **grammatikalske Cursus** er **fuldendt**, anvendes **2 Timer** ugentligen til de **skriftlige Dvælses**, **2 T.** til **Dplæsning** og **Grammatik**, **1 Time** til **Fremsigelse** o. s. v. af **udenadlærte poetiske Stykker**.

II Kl. Ligesom i **I Kl.** **Formlæren** **fuldendtes**, saaledes skal her **gjemmengaes Syntaxen**, forsaavidt herom er **Tale**. Da **Sproget** er **bekjendt**, og **Efterfølgningen** af dets **Regler** **tilveiebringes** ikke ved at **lære** disse men ved **Silvæmmelse** til at **tale** og **skrive** **rigtigen**, saa vil **Underviisningen** gaae ud paa at **føre Disciplene** til en **bevidst Erkjendelse** af de **Regler**, som de **ubevidste** i **Talen** **følge**, og af de **grammatikalske Consequentjer**, som de ved **Ordfoiningen** **anvende**, **kort**, til at **vide**, **hvoreledes** og **hvorfor** de **tale** **rigtigen**. Nærmest **lære** de at **kende** den **sammenfattede Sætning**, **Hoved- og Bifsætning** samt dennes **forskjellige** **Arter** og de **Maader**, hvorpaa, samt de **Ord** ved hvilke de **knyttes** til **Hovedsætningen**, med **hvad** dertil **videre** **hører**. **Læren** om **Stilletegnene** **meddeles** og **indøves** ved **skriftlige Dvælses** og **under Læsningen**.

Af W. Borgens „Veiledning til Afsættelse af Udarbejdelser i Modersmaalet“ benyttes paa passende Maade de 7 første Lektioner. De skriftlige Øvelser, til hvilke anvendes 2 Timer ugentligen, bestaae for en stor Deel i Oversættelser fra Tydsk og Latin og i Gjenfortælling især af noget Lært (maa historiske Stile), endvidere, ved Indøvelsen af Skilletegnene, af Dictat; de udføres ogsaa her paa Skolen, og i alt Væsentligt forholdes med Nættelsen som i I Kl. Til de mundtlige Øvelser anvendes 2 Timer, deraf den ene sædvanligen, men ikke altid, til Udenadslæren af poetiske Stykker.

Overfigt over det i indeværende Skoleaar Læste.

Dansk.

I og II Kl. (Efter Planen). III Kl. Formedelst Disciplenes Svaghed i dette Fag har denne Klasse i Aar maattet gjenmengaae og ved Øvelser befæstes i Udskilligt af det, som ellers tilhører de to nederste Klasser. Bengiens Grammatik er gjenmenlæst. De skriftlige Øvelser have bestaaet i Oversættelser fra Tydsk til Dansk, og i Medskrivning af en umiddelbart foran fortalt liden Historie (undertiden i Stile efter 5te og 11te Lektion af Borgens Veiledning): hine skrives hjemme, disse sidste paa Skolen, af hver havdes to maanedligen. Til Oplæsning og øvrige mundtlige Øvelser havdes 1 Time ugentligen. IV Kl. Fordelingen har været som i III Kl. De skriftlige Arbejder have bestaaet i Oversættelser fra Latin og Tydsk, i enkelte Udarbejdelser efter 18de og 20de Lektion i Borgens Veiledning (af hvilken overhovedet 1—20 Lektion blev gjenmengaet mundtligen) samt af historisk Indhold. Da næsten alle Disciplene vare meget svage i Orthographic, ere de hyppigen blevne øvede ved Dictat. Mundtlige Øvelser som i III Kl. VI Kl. Hver anden Uge er skrevet en Udarbejdelse, tildeels efter 18de, 20de, 30—37te Lektion af Borgens Veiledning, af hvilke 1—36te

Section i første Halvaar bleve mundtliggen gennemgaaede. Af de fleste Udarbejdelser udkaste Discipleue først en Disposition, som afleveres til Læreren, otte Dage efterat Opgaven er givet, og derpaa af ham rettes og tilbageleveres, hvorefter Discipleue i de tilbagestaaende otte Dage udarbejde Afhandlingen. Passende Dvælses i Oplæsning, navnlig af Holsts poetiske Læsebog; desuden forelæstes Discipleue Endeel af Holberg og af de senere Digtere indtil Dehlesenschläger, af Rjæmpeviserne o. M.

Latin.

I Kl. Den regelrætslige Declination og Conjugation efter Madvigs mindre Grammatik i den Tredte og Fjerde, som er angivet ved Underviisningen i Dansk, og indebet ved Oversættelse af udvalgte Exempler og Stykker i W. Borgens Læsebog og Grotefends Elementarbog (oversat af Wesenberg), saavel fra Latin til Dansk som omvendt. II Kl. Den hele Formulære efter samme Bog (Kjønnsreglerne læres efter Grotefend); en stor Deel af Grotefends Elementarbog gennemgaaes. III Kl. Af de 9 egentlige Timer ere 4 anvendte paa Læsning af Forfattere. I det første Halvaar læstes statarisk og repeteredes 34 Kapitler af Cornelius Nepos (Datames — Agesilaus incl.). I det sidste Halvaar fortsattes denne Læsning i 2 Timer egentligen, hvori læstes 17 Kapitler (Eumenes og Phocion), samt alt det Læste i Cornelius repeteredes; i de 2 andre Timer læstes mere cursorisk 1ste Bog af Phædri Fabler, hvorpaa Discipleue selv forberedte sig (ved Hjælp af Numærkningerne i Lindbergs Udgave); naar Tid levedes, læstes cursorisk extemporalt i 2den og 3die Bog af Fablerne. Til Latinisk Grammatik anvendtes hele Aaret igjennem 4 Timer, navnlig paa 1ste Afsnit af Madvigs Syntax (Casuslæren), hvoraf dog mange Numærkninger og desl. bleve oversprungne. I Almindelighed gaves kun een Regel for til hver Time, men tillige $\frac{1}{2}$ eller

1 Side at oversætte mundtligt af de dertil svarende Exempler i Troiels Samling; de øvrige Exempler oversættedes extemporalt, og repeteredes ofte senere, naar der var Tid dertil. Overgang et Kapitel i Syntaxen paa denne Maade var gjennemgaaet, repeteredes det i nogle faa Timer, og ved Enden af hvert Halvaar det hele læste Pensum. Formulæren repeteredes i smaa Lectier i de Timer, hvori Cornelius læstes, med Undtagelse af Kapitel 17—23, samt 25, hvortil der ei blev Tid, da Omstændighederne nødte til at dvæle længe ved den regelmæssige Conjugation. Stiil skreves i 1 Time ugentlig paa Skolen og eensgang ugentlig hjemme; Opgaverne toges af Troiels Exempler, sædvanlig af de Stykker, der vare gjennemgaaede mundtligt omtrent en Uge iforveien.

IV XL. Af de 9 ugentlige Timer anvendtes 4 til Læsning af Forfattere. I det første Halvaar læstes statarisk og repeteredes 3die og 4de Bog af Cæsar de bello Gallico; tillige lærtes efterhaanden og repeteredes tilsidst Afsluttet om Krigsvæsenet i Boiesens Romerske Antiquiteter. I sidste Halvaar læstes 1 Time ugentligen mere cursorisk de første 21 Kapitler af 5te Bog af Cæsar, hvorpaa Disciplene selv forberedte sig; de øvrige 37 Kapitler af samme Bog læstes i en anden Time extemporalt; i Slutningen af Aaret repeteredes i disse 2 Timer 3die og 4de Bog igjen; naar der var Tid, retroverteredes et Stykke af Lectien. I de 2 øvrige ugentlige Timer af sidste Halvaar læstes statarisk og repeteredes af Feldbauschs Chrestomathie af Ovids Metamorphoser Stykkerne XIV—XIX incl. (c. 600 Vers); Disciplene gjordes bekendte med Hexametret, men ikke synderlig med Prosodien. Paa Syntaxen i Madvig's Grammatik anvendtes 3 Timer ugentlig; først læstes 1ste Afslut (dog ei alle Anmærkninger), og indøvedes ved extemporal Oversættelse af Troiels Exempler (Omstændighederne nødte til at begynde med dette Afslut og at dvæle noget længe derved). I sidste Halvaar læs-

stes et Udvalg af 2det Alfinit fra § 318—400 incl. Baade ved dette og ferrige Alfinit repeteredes det Læste efterhaanden kapitelviis, og tilsidst paa eensgang. Formulæren repeteredes i smaa Lectier i 1ste Halvaar i de 4 ugentlige Timer, hvori Cæsar læstes, i sidste Halvaar i større Lectier til den ene Time, hvori læstes ex tempore. I første Halvaar skreves sædvanlig 2 Stile ugentlig hjemme, og undertiden desuden 1 paa Skolen; Opgaverne toges først af Troiels Materialier (paa Grund af de fleste Disciples Svagheit), senere af Ingerslevs Materialier 1ste Samling. I sidste Halvaar skreves regelmæssigen 2 Stile ugentlig hjemme, 1 paa Skolen, efter sidstnævnte Bog. Den Tid af de 2 ugentlige Timer, som leevnedes fra Stillskrivningen paa Skolen og fra at gjennemgaae de af Læreren hjemme understregede Feil, anvendtes til mundtlig extemporal Oversættelse i de to nævnte Bøger. VI Kl. I Begyndelsen af Skoleaaret læstes 2det Alfinit af Madvig's Grammatik saaledes, at, for den hurtigere Fremgangs Skyld, Anmærkningerne ikke lærtes af Disciplene under deres Forberedelse men derimod bleve gjennemgaaede paa Skolen; i den Rest af hver Time, som blev tilovers fra dette grammatikalske Pensum, læstes extemporalt en Deel af Curtius lib. IV; senere læstes Resten af denne Bog med cursorisk Forberedelse af Disciplene i nogle faa større Lectier. Derefter læstes statarisk, og saaledes at det Meste forud blev gjennemgaaet, Ciceron. Disput. Tuscoll. lib. I, efterat en passende Indledning til Cæcros filosofiske Skrifter var isørveien bleven Disciplene meddeelt (tildeels formedelt Dictat). Herefter læstes cursorisk*) Terentii

*) Ved cursorisk Læsning forstaae vi en saadan, ved hvilken en raslere Fremgang stræbes bevirket derved, at kun det medtages, som hører til ethvert Steds Fortolkning, hvorimod alle andre grammatikalske og sproglige Bemærkninger forbigaaes: det saaledes Læste

Phormio saaledes, at Disciplene selv forberedede sig paa det Meste og kun forsaavidt, som der i Slutningen af Timen blev Tid dertil, erholdt Lidt gjennemgaaet derved, at de under min Veiledning selv forsøgte at oversætte det. Derpaa dicteredes en meget kort Oversigt over den Græske Mythologies Hoveddele, oplyst ved mundtligt Foredrag og ved Forevisning af Afbildninger. Efterat derpaa Profodien og Metriken var læst i Madvigs Grammatik, læstes statarisk Virgiliæ Aneid. lib. IV & VI, saaledes at omtrent det Halve af hver Lectie blev gjennemgaaet, og at Disciplene ved egen Hjælp læste det Dvrige. Extemporalt var imidlertid læst Curtius lib. IX. Efter Halvaarsexamen læstes derpaa Boiesens Romerske Oldsager indtil Afsluttet om det private Liv (dog med Forbigaaelse af Noget af Afsluttet om Retsvæsenet), hvorefter læstes statarisk Livius lib. II og Horatii Odar. lib. II; hiin blev ikke gjennemgaaet for Disciplene, denne for det Meste. Extemporalt læstes imidlertid Cicero de amicitia. Til Stile (2 skriftlige og 1 mundtlig hver Uge) benyttedes sædvanligen Henrichsens Materialier 2den Samling.

Græsk.

III Kl. Da de ældre Disciple i denne Klasse alleude havde læst noget Græsk, hvilket ikke var Tilfældet med den i samme optagne nye Discipel, maatte Klassen i Klardeles i to Partier, hvilket ellers naturligtvis ikke vil skee. De ældre Disciple have læst Langes Grammatik indtil de uregelmæssige Verber, indøvet ved Bergs Læsebog 1ste Curfus; den yngste Discipel har kun læst indtil Verba contracta incl. IV Kl. I 4 ugentlige Timer er læst statarisk og re-

repeteres ikke og opgives ikke til Examen. Disciplene forberede sig altsaa til denne, derimod ikke til den extemporale Læsning, hvortil høves 1 Time ugentlig.

peteret af Bergs Læsebog 2det Curfus p. 1—52 (ogsaa de Danske Stykker ere oversatte mundtlig paa Græsk). De fleste Disciplens Langsomhed og Skoleaarets Korthed*) tillode ei at gaae videre, især da Grammatiken (Langes) maatte repeteres i smaa Lectier i de samme Timer; af denne læstes hele Formlæren, med Forbigaaelse af Tillægget om Dialekterne samt Fortegnelsen over de uregelmæssige og defective Verber. Om trent et Par Gange egentlig er et Kvarteer anvendt til skriftlige Øvelser, først Afskrivning, dernæst Dictat, siden skriftlig Oversættelse af de mundtlig gjennemgaaede Danske Stykker, og undertiden skriftlig Retroversion af et lidet Stykke af Lectien. VI Kl. I Begyndelsen af Maret var det nødvendigt at repetere Grammatikens Formlære: i den Deel, som blev tilovers af hver Time, læstes extemporaft Herodot lib. I Capp. 1—45. Derefter læstes statarisk Herodot lib. IV og Homeri Iliad. IV, V, VI; af begge Forfattere blev Noget (for det Meste temmelig kort og hurtigt) gjennemgaaet for Disciplene, paa Resten af Lectien maatte de selv forberede sig. Efterat derpaa Homer. Odys. lib. IX—XII incl. var læst cursorisk (Disciplene maatte i Almindelighed forberede sig paa at kunne oversætte 150 à 200 Vers), læstes statarisk Plato Apol. Socratis. (Det maa bemærkes, at til det ved Latinen omtalte Foredrag over Mythologien anvendtes tillige endeel af de Græske Timer).

Hebraisk.

Den ældste Afdeling af Klassen har læst hele 1ste Mosebog samt 6 Psalmer; den nederste Afdeling 1ste Mosebog Kap. 12—27. Hele Klassen har gjennemgaaet og repeteret Lindbergs Grammatik.

*) Da det nye Skoleaar første Gang skal begynde med 1ste September, er det indværende I Maaned kortere end sædvanligen.

Endst.

I Kl. I Begyndelsen anvendtes al Tiden paa Øvelse i rigtig Udtale og Dplæsning, siden kom Oversættelsen med og i 2det Halvaar Grammatik. I Kungs Læsebog for Born er læst S. 1—12, 18—33, 62—68 og extemporalt desuden lidt videre; i Grammatik (Hjorts) de regelmæssige Verber af 1ste Conjugation (de yngste Disciple i Kl. have ikke læst dette Sidste). II Kl. Kungs Læsebog S. 62—87, 129—158; i Grammatik læst 2den Conjugation og repeteret 1ste. III Kl. Hjorts Læsebog 1ste Deel S. 16—26, 58—73; i Gramm. Conjugationerne, Substantivernes og Adjectivernes Declination. IV Kl. Hjorts Læsebog 1ste Deel S. 87—93, 167—173, 194—212; i Gramm. det Samme som i III Kl., indøvet mundtliggen ved Gudeel af Exemplerne i Brafemanns Stiiløvelser. VI Kl. Formlæren er repeteret og det Meste af Syntaxen læst; Brafemanns Stiilov. S. 1—90 ere gjennemgaaede mundtliggen, og i det sidste Halvaar er en Deel af hver Lectie bag efter skrevet som Stiil; S. 91—109 er læst extemporalt. I Hjorts Læsebog er 1 T. ugentlig læst extemporalt: kun i Begyndelsen af Maaret læstes Noget med Forberedelse.

Franst.

III Kl. (Disciplene havde allerede før læst noget Franst). Af de 3 Timer ugentlig er omtrent $\frac{2}{3}$ anvendt til Borrings Manuel des enf. p. 85—142 (3die Udg.). Lectien er altid bleven forelæst og omhyggeligen gjennemgaaet. Sædvanlig lærtes 6 à 8 Linier af Lectien udenad. Ved Repetitionen retroverteredes næsten stedse et Stykke af Lectien. Foruden Dplæsningen af Lectien er der ogsaa ikke sjelden anstillet andre Læseøvelser. Af Borrings Grammatik ere læste de Ufsnit af Formlæren, hvori Artiklen (ogsaa i dens saakaldte partitive Brug) og Hjælpeverbernes Conjugation afhandles; disse Ufsnit ere efterhaanden indøvede ved parallelle Lectier i Jngerslevs Ma-

terialier (I, II, XIII og XIV). Denne grammatikalske Underviisning, hvorpaa der først begyndtes midt i Skoleaaret, har optaget omtrent $\frac{1}{3}$ af Tiden. Skriftlige Øvelser ere sædvanlig flere Gange ugentlig anstillede, først ved Afskrivning af Lectien, dernæst ved Dictat af det udenadlærte Stykke, derpaa af et andet Stykke af Lectien, og endelig ved skriftlig Oversættelse af de forhen mundtlig oversatte Danske Exempler i Jagerslevs Materialier; ogsaa er der skrevet Schemata over Hjælpeverbernes Conjugation. IV Kl. Af de 3 ugentlige Timer er Noget over $\frac{1}{3}$ anvendt paa Borrings Læsebog for Mellemklasser P. 193—197 og P. 217—262. Lectien er bestandig bleven gennemgaaet. Ved Examinationen er der sædvanlig tillige prøvet i de grammatiske Former, der forekom i Lectien og vare gennemgaaede i Grammatiken. Undertiden er et Stykke blevet retroverteret mundtlig. Det Læste er repeteret (det Meste 2 Gange). Paa Grammatik (Borrings) anvendtes omtrent $\frac{2}{3}$ af Tiden; og dog kunde man formedelsk de fleste Disciples Langsomhed og Tidens Korthed ei blive færdig med hele Formlæren, idet de uregelmæssige Verber slet ikke bleve gennemgaaede; det Øvrige af Formlæren læstes og indøvedes for det Meste ved de tilsvarende Exempler i Jagerslevs Materialier. Heraf er læst I—XI incl.; XIII; XIV; XV, 1; XVI, 1; XVII og XVIII; af XIX og XXI er en Deel gennemgaaet extemporalt. Skriftlige Øvelser ere sædvanlig anstillede 1 til 2 Gange ugentlig (et Par Gange Afskrivning, sædvanlig Dictat af et Stykke af Lectien eller skriftlig Oversættelse af de Danske Exempler i Materialierne, ogsaa Schemata over Verbernes Conjugation, og undertiden skriftlig Retroversion). VI Kl. I Begyndelsen af Skoleaaret var det, formedelsk de fleste Disciples Ufærdighed i Formlæren, nødvendigt at gennemgaae denne og indøve den formedelsk Jagerslevs Materialier; naar Noget af Timen blev tilovers, anvendtes det til extemporal

Oversættelse af Borrings *Etudes litt.* (prosaiske Deel). Siden anvendtes 1 T. udl. paa Læsning af *Et. litt.*, deels med Forberedelse (Intet blev gjenneemgaaet), og saaledes, at den ældre Afdeling i denne toaarige Klasse havde en egen Lectie foruden den, som den havde tilfældes med de øvrige Disciple, deels extemporalt; paa denne Maade er læst af hele Klassen S. 154—169 og 366—413, af den ældste Afdeling desuden omtrent 30 Sider. De øvrige 2 Timer anvendtes til mundtlige Stiiløvelser ved Hjælp af Borrings *Bog*: af de ulige Nummere i samme læstes den største Deel af Exemplerne (1 Discipel har dog kun læst Nr. 1—41 og 87—99). En Deel af Lectien blev, efter at være mundtlig oversat, derpaa nedskrevet og afleveret til Rettelse for den næste Time. Alf og til ere ogsaa Øvelser foretagne i extemporal Oversættelse fra Dansk til Fransk.

Religion.

I Kl. J Daugaards og Stokholms Bibelhistorie det gamle Testamente, S. 1—97. Bibellæsning: Matthæi Evangelium; desuden ere udvalgte Stykker af Prophetæer, Psalmerne og Hiob forelæste og forklarede. II Kl. Balles Lærebog 1—3 Kap. Daugaards og Stokholms Bibelhistorie: det nye Testamente, S. 97—175. Bibellæsning: Matthæi Evangelium fra Kap. 19, Apostlernes Sjerninger. III Kl. Balles Lærebog: 4de, 5te og 7de Kap. Kalkars Bibelhistorie S. 1—103 (o: til Josua) med Forbigaaelse af S. 70—87 (o: Lovgivningen paa Sinai). Bibellæsning: Lucas Evangelium 10—23 Kap. IV Kl. Balles Lærebog 6te og 8de Kap. Kalkars Bibelhistorie S. 70—247 (fra Lovgivningen til Exilet). Bibellæsning: Lucas Evangelium 1—15 Kap. VI Kl. Fogtmanns Lærebog § 37—98. Hersteds større Bibelhistorie fra S. 150 (de smaa Propheter) til S. 267 (Apostelhistorien). I det nye Testamente er exegetisk gjenneemgaaet og læst i Grundsproget Johannes Evangelium Kap.

11—Enden. (Med den ældste Afdeling af Klassen er hele Lærebogen, Bibelhistorien og Johannes Evangelium repeteret).

Angaaende Bibellæsningen har Læreren, Adj. Wittrup, yttret sig saaledes: „At en levende Kundskab om Guds Ord er en nødvendig Betingelse for et christeligt Livs Fremvæxt og Troens Bestyrkelse, er en af alle oprigtige Christne erkjendt Sandhed, hvis Gyldighed bekræftes i alle Livets Uldere og Forhold. Jo mere man er gjennemtrængt af denne Overbeviisning, desto mere levende erkjendes Vigtigheden af, at den Christne fra sin tidligste Barndom fores hen til den hellige Skrift, Troens Grundvold og Kilde, for heraf at hente Kundskab om, Kjærlighed til og Fortrolighed med Jesu Evangelium. Jeg mener at turde sige, at den her nu indførte Bibellæsning i det forløbne Aar har i de nævnte Henseender ikke været uden Betsignelse. Idet jeg lader Discipleme skifteviis oplæse hver sit Afsnit (Lectier have naturligtviis ikke ved denne Underviisning) og ved Spørgsmaal veileder den Forelæsende til selv at fortolke Stedet, stræber jeg at vække og vedligeholde de øvrige Disciples Interesse derved, at de opfordres til at hjælpe hiin, naar han trænger dertil, og først da, naar deres fælleds Bestræbelser ikke fore til Maalet, selv træder til forklarende og oplysende. Den Opmærksomhed, med hvilken Discipleme i Almindelighed følge det saaledes Udviklede, den Troskab og Skjensomhed, hvormed de i de øvrige Religionstimer ofte vide at anvende det saaledes Tilgæede, vidner om den gode Frugt, som Bibellæsningen bærer for dem. Jo længere jeg derfor beskæftiger mig med denne Bibellæsning, desto inderligere overbevises jeg om, hvor stor Betydning og Vigtighed samme har for de Unges religiøse Dannelse og Udvikling; men desto mere levende bliver ogsaa hos mig det Ønske, at der stedse i alle Klasser maa levnes den fornødne Tid til, at samme kan foretages paa den rette og i Sandhed frugtbringende

Maade, hvilket i de Klasser, hvor der til Religionsundervisningen kun er anvist 2 Timer ugentligen, efter min Mening ikke ganske kan siges at være Tilfældet^{*)}.

Historie.

I Kl. Ingerslevs fragmentariske Historie indtil de Græciske Uroligheder. II Kl. Kosods fragmentariske Historie forfra indtil Karl den Store incl. III Kl. Den ældre Historie indtil Keiser Commodus incl. efter Kosods „almindelige Verdenshistorie i Udtog“. IV Kl. Danmark's Historie efter Allens Lærebog indtil 1766. VI Kl. I Kosods „almindelige Verdenshistorie i Udtog“ er læst Tydskland, Helvetien, Italien og Danmark indtil 1699.

Geographie.

I Kl. Ingerslevs mindre Geogr. forfra indtil Afrika (med Forbigaaelse af Alt med den mindre Stil). II Kl. Ingerslevs mindre Geographie forfra indtil Afrika (Alt). III Kl. I Ingerslevs større Geographie: Norge, Sverrig, Rusland, Polen, America og Australien (med Forbigaaelse af Alt med den mindre Stil); desuden Indledning efter den mindre Lærebog. IV Kl. Indledningen som i III Kl., desuden Norge, Sverrig, Rusland, Polen, Preussen, Portugal, Spanien, Frankrig, Helvetien, Tyrkiet og Grækenland i den større Lærebog. VI Kl. Efter samme Bog (Alt læst): Fra Indledningen til Tydskland, Frankrig, Helvetien, Italien, Tyrkiet, Grækenland.

Mathematisk.

A. Practisk Regning.

I Kl. 5 Disciple regne Regula de Tri i Prof, 3 Regula de Tri i hele Tal, 7 ere kun komne til de 4 Regningsarter i Prof, 1 regner endnu kun med hele Tal. II Kl.

^{*)} Jeg haaber, at det i Fremtiden vil blive muligt at henlægge i enhver Klasse 1 særskilt Time ugentligen til Bibellæsningen.

4 Disciple regne Regula de Tri i Prof, 5 regne sammensat Regula de Tri og hvad derefter endnu følger (i Ursins Regnebog); 1 Discipel regner endnu kun Prof. III Kl. 2 Disciple regne Regula de Tri i Prof, 3 Necessit Regel og Berekregning.

B. Arithmetik.

III Kl. Steens Elementer af Mathematiken indtil S. 23. IV Kl. Steens Elementer, hele Bogen med Undtagelse af Afsnittet om Roduddragning. VI Kl. Sallesens Mathematik forfra indtil S. 135. Desuden er, efter et Foredrag af Læreren, gjennemgaaet Ligninger af 1ste Grad samt en Indledning til Mathematiken.

C. Geometrie.

IV Kl. Oppermanns Geometrie forfra til S. 53; Disciplene ere mundtlig og skriftlig øvede i at oplose geometriske Opgaver. VI Kl. Oppermanns Geometrie forfra til S. 70 (§ 10); den ældste Afdeling har læst den største Deel af Bogen.

Den uheldige Omstændighed, at, tværtimod de bestemteste Løfter, Fortsættelsen af Bogen udeblev indtil længe efter Halvaarsexamen, har bevirket, at Disciplenes Fremgang i dette Fag er bleven ikke lidet standset.

Naturhistorie.

I Kl. Bramsens og Dreiers Zoologie og Botanik: Pattedyrene. II Kl. Pattedyrene og Fuglene indtil 2den Afdeling. III Kl. Pattedyrene og Fuglene. IV Kl. Deensdyrene.

Kalligraphie og Tegning.

Disciplene i de 3 nederste Klasser have begyndt med at skrive Bogstaver efter Læreren's egen Haandskrift, ikke i alfabetyisk Orden, men i en saadan systematisk Folge, hvori man bestandig er gaaet fra de mere enkelte og lettere Bogstaver til de mere sammensatte og vanskeligere. Efterat omtrent 2 Maanedere vare anvendte til de smaa og store Danske

Bogstaver og Tal, bleve Disciplene i de næste 2 Maaneder øvede i Dansk Sammenkrift; dernæst bleve igjen omtrent 2 Maaneder brugte til at skrive smaa og store Latinske Bogstaver, og derpaa 2 Maaneder til Latinsk Sammenkrift. De sidste 2 Maaneder af Skoleaaret ere benyttede afvekslende til Dansk og Latinsk Sammenkrift. I 4de Klasse derimod have Disciplene skrevet efter de Forskrifter, hvortil de forhen vare vant, saaledes at Læreren har rettet enkelte mindre sunkle Bogstaver, men ikke villet forandre hele Haandskriften, paa Grund af den korte Tid, der endnu var tilbage for denne Klasse til Undervisning i Kalligraphie.

Undervisning i geometrisk Tegning og Frihaandstegning er i denne Skole ikke bleven meddeelt Disciplene for end fra dette Skoleaars Begyndelse, og da ingen af dem, paa et Par Undtagelser nær, for deres Optagelse i Skolen havde nydt saadan Undervisning, er der med alle Klasser skeet Begyndelse forfra. Saaledes have Disciplene først paa fri Haand tegnet rette og krumme Linier, senere retlinede, krumlinede og blandetlinede Figurer, hvortil er benyttet den paa B. N. Meiers Forlag udkomne systematiske Tegnebog's 1ste Hefte (for een Discipel 3die og for To 4de Hefte af samme Tegnebog). Da Haanden og Diet nogensinde var øvet heri, have Disciplene ved Hjælp af Passer og Lineal gjenneemgaaet de første Tabeller af Hetschs og Ursins geometriske Tegnelære: men medens de fleste af de Ældre og nogle flinke af de Ungre have gjenneemgaaet 7 Tabeller, er dette for de Ungste kun Tilfældet med de første 2 à 3 Tabeller. 15 Disciple have gjenneemgaaet 4 Tabeller. Undervisningen i den geometriske Tegning ledsages bestandig med en kort Forklaring af de mathematiske Grunde, hvorfor dette eller hiint skeer eller kan skee. For ikke at forvirre Disciplenens Begreber, bruges ved fornævnte Tegning altid den samme Fremgangsmaade og de samme Definitioner, som senere

anvendes af Mathematikleereren. Efterat Figurerne ere tegnede, haveS desuden de mathematiske Grunde og korte Definitioner til Lectie til een af de følgende Dage, for at holde fast ved Grundbegreberne. Paa Grund af Disciplenes foregaaende Ubekjendtskab med al Slags Tegning har man hidtil ikke kunnet begynde paa at tegne efter Staaltraadsfigurer og Klodser.

Eigesom det i sin Tid lykkedes mig ved Viborg Skole, saaledes har jeg ogsaa her fra indevarende Skoleaars Begyndelse seet mig istand til at iwaerksaette ved denne Skole en Foranstaltning, om hvis gavnlige Indflydelse jeg paa begge Steder har havt Leilighed til at overbevise mig, nemlig en saakaldt Aften-skole. En stor Deel af Disciplene i en Provinds-skole sendes i en ung Alder bort fra Hjemmet og fra Forældrenes stadige Tilsyn for at sættes i et fremmed Hjem, i hvilket de maaskee ikke savne Meget i Henseende til udvortes Omfarg, men hvor de dog for det Meste savne det stadige Tilsyn, som de netop i denne Alder trænge til, navnlig i Henseende til Anvendelsen af deres Tid og den stadige Odden, med hvilken de paa behørig Maade udføre de dem, paalagte Arbejder. Selv med Gnsfelte, hvis Forældre boe i Byen, kan dette Tilsyn have sine Vanskeligheder, ligesom en indskrænket Bolig kan berøve et Barn Noget af den Ro, det behøver. Paa disse Uleiligheder har man meent at raade Bod ved den nævnte Aften-skole: den bestaaer deri, at en af Skolens Lærere (for Tiden have Aldj. Wittrup og konst. Lærer Buch skifteviis paataget sig dette Hverv) er tilstede i et af Skolens Klasseværelser hver Aften Kl. 5½—8, for at under hans Tilsyn og, forsaavidt saadant behøves, Veiledning og Hjaelp de heri deeltagende Disciple kunne lære deres Lectier til den næste Dag: den inspicerende Lærer forsikrer sig af og til, ved en Examination, om den Discipel, der melder sig som færdig med en Lectie, virkelig er det.

Deeltagelsen heri er naturligviis frivillig; den betales med 4 Rbd. aarlig for hver Discipel. For at det kunde blive muligt, at Betalingen ansattes saa lavt, har Directionen ifølge min Indstilling bevilget, at hertil gives et aarligt Tilskud af Skolens Kasse af 50 Rbd., ligesom Skolen giver Locale samt Lys og Brænde hertil. Enhver seer iøvrigt let, at det Bederlag, vedkommende Lærere erholde for den Tid, de opoffre hertil, er forholdsviis ubetydeligt, saalænge indtil, hvilket jeg haaber vil blive Tilfældet, efterhaanden med Skolens stigende Frequentz ogjaa Antallet af Deeltagerne i denne Aften-skole tiltager. For Diebliffet er samme 14.

Som et Middel til at forebygge Forverling og overhovedet til at lette Overholdelse af den fornødne Orden er fra dette Skoleaarz Begyndelse foreskrevet en bestemt Form og Farve for hver Art af Stile- og Skrivebøger, saa at de for alle Disciple ere fuldkommen ligedanne. Det paasees, at Bøgerne, hvilke Disciplene saaledes maae kjøbe hos en bestemt Bogbinder, af denne leveres for saa billig en Priis som muligt, hvortil netop denne Liighed af alle bidrager.

Skolens Bibliothek

har, efterat den i Efterretningerne for sidste Skoleaar meddelte Fortegnelse var sluttet, modtaget følgende Tilvært (de med * betegnede Bøger ere sendte fra den kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler):

1. Theologie og orientalske Sprog.

Stier: Reden des Herrn Jesu. 3ter Th. Barmen 1815.

Kornbeck: Veiledning til Bibellæsning. Kjøbenhavn 1811.

Bibelen oversat af Dr. Kalkar. 1—22 S.

2. Græsk og Latinsk Philologie.

Dünzger: Kritik und Erklärung der Horazischen Gedichte. Braunschweig 1810 ff.

- Lübker: Commentar zu Horaz's Oden Buch 1—3. Schleswig 1811.
 Ciceronis epistolæ sell. 190 von Süpffe. Karlsruhe 1836.
 Xenophons Anabasis mit erklär. Anmerk. von Graff. 1812.
 Horatii Opera omnia rec. Dillenburger. Bonnæ 1811.
 Curtius ed. Lünemann. Hann. 1837. (Sjfor medtoges af de bestilte
 7 Expl. kun de 6).
 Commentarii de bellis C. Julii Cæsaris rec. et ill. C. E. C. Schnei-
 der. Pars I. Hal. Orph. 1810.
 T. Livii histor. lib. 23 & 21. recogn. et comm. in us. scholl. instr.
 E. G. Fabri. Norimb. 1810.
 T. Livii histor. lib. 21 & 22. Mit Anmerk. von E. W. Fabri.
 Nürnberg 1837.
 C. Julii Cæsaris comm. de bello Gall. rec. I. K. Whitte. Hafn. 1814.
 Herodoti Opera ed. Bähr. 4 voll. Lips. 1832—1835.

-
- Walter: Geschichte des Römischen Rechts. 2te Aufl. 1ste Lief.
 Bonn 1811.
 Wachsmuth: Hellenische Alterthumskunde u. s. w. II, 1—5 S.
 Ph. Wagner: Die Attische Tragoedie u. das Theater zu Athen.
 Dresden 1811.
 W. A. Becker: Handbuch der Römischen Alterthümer. II, I.
 Witschel: Die Attische Tragoedie. Leipzig 1811.
 Realencyclopædie der klass. Alterthumswissenschaft herausg. von Pauly.
 50—56 Lief.
 Tregder: Græsk Formlære. Kjøbenhavn 1814.
 Berg: Græsk Læsebog for andet Aars Cursus. Kjøbenhavn 1814.
 S. Lange: Græsk Grammatik. 4de Udgave. 1814.
 W. Freund: Lateinisches Wörterbuch. 1, 2, 4 Th. Leipzig 1831—41.
 *Stephani Thesaurus Linguae Græcæ. Vol. VI, 3 & 4. V, 5.

3. Historie.

- *Beckers Verdenshistorie udg. af Loebell, oversf. af J. Riise. X,
 5 S.—XII, 4 S.
 Napoleon og den store Armee. Af St. Sillaire. 17—32 S.
 Thiers: Den franske Revolutionshistorie oversf. af Rosen. 27—31 S.
 Erindringer som Bidrag til Norges Historie fra 1800—1815. Af J.
 Hall. 1—3 Deel. Christiania 1814.
 *Historisk Tidsskrift redigeret af C. Molbech. V, 2. 1844.
 *Actstykker til Oplysning af Danmarks indre Forhold i ældre Tid. Udg.
 af Fyens Stifts litterære Selskab. Odense 1811. 2den Samling
 1ste S. 1811.

4. Geographie, Topographie, Statistik o. d.

Griechenland in altgeographischer Beziehung. Von S. Bobrik. Leipzig 1812.

Brøndsted: Reiser i Grækenland. 2 Dele. Kjøbenhavn 1814.

*Statsregnskab for 1843.

*Budget over Statens Indtægter og Udgifter i 1845.

5. Nyere Sprog og Litteraturer.

Dictionaire de l'Académie Française. 6me éd. publiée en 1845.

Eugène Sue: Le Juif errant. Bruxelles 1844. Vol. 1—5.

Pr. Merimée: Chronique du regne de Charles IX; La double méprise; La Guzla. Paris 1842. 1 vol.

Oehlenschläger: Gamle Danske Folkeviser.

Carl Bernhard: Noveller. 2det Udg. VI, 3 S.

P. O. Melander: Svenskt Dansk-Norsk Lommedordbog.

*København: Alm. Dansk Forfatterlexicon. 7de S.

Bollstændige Französische Grammatik von L. Schipper. Münster 1812.

6. Philosophie, Pædagogik, Methodik og Underviisningsvæsen.

Zergang: Pædagogische Realencyclopædie. 1ster Th. Grunna 1844.

Krossing: Opgaver til Danske Stiløvelser. 2den Udg.

Monrad: Om Skolevæsenets Ordning i flere protestantiske Stater. Kjøbenhavn 1844.

Smith: Om Frue Sogns Skolevæsen. Kjøbenhavn 1844.

7. Mathematisk og Naturvidenskaber.

*Schouw og Eschricht: Afbildninger af Dyr og Planter. 12te S.

Wiegmann und Kuthe: Handbuch der Zoologie. Berlin 1843.

Petermann: Taschenbuch der Botanik. Leipzig 1842.

Lyell: Elemente der Geologie. Aus dem Englischen v. Hartmann. Weimar 1839.

Müller: Populær Anthropologie. Kjøbenhavn 1844.

S. C. Ørsted: Mechanisk Naturlære. 1844.

— — — Naturlærens mechaniske Deel. Kjøbenhavn 1844.

Krærup-Sansén: Letfattelig Skildring af de mærkværdigste Pattebyr. Kjøbenhavn 1844.

8. Tidsskrifter, Efterretninger

om lærde Selskaber, videnskabelige Indretninger, Examina,
Forelæsninger o. M.

For Litteratur og Kritik. Et Hjerdingaarsskrift udg. af Tyens Stifts
litt. Selskab. II, 3 & 4 S.

Dansk Ugeskrift udg. af J. Schouw. Nr. 122—161.

Neue Jahrbücher für Philologie u. Pädagogik von Jahn u. Seebode.
40 Bd. — 43 Bd. 3 H.; Suppl. X, 1—4 H.

Berliner Literarische Zeitung red. von Brandes. Jahrg. 1811 og
Noget af 1815.

Kjøbenhavns Universitets Aarbog for 1813. Af S. P. Selmer.
Kjøbenhavn 1814.

*Charakteerlister over Examen Artium og over Anden Examen i Kjøben-
havn 1814.

*Forelæsninger ved Universitetet o. s. v. i Vintersemestret 1811 og Som-
mersemestret 1815.

*Lid. libri Latine.

*S. C. Ørsted: Oversigt over det Danske Videnskaberues Selskabs
Forhandlinger i Aarene 1812—1815.

9. Disputatser.

*Historia problematis cubi duplicandi ser. C. H. Bjerring. 1811.

*De nominibus vasorum Græcorum ser. I. L. Ussing. 1814.

*De Catechumenis ecclesiæ Africanæ ser. H. H. Hagerop. 1811.

*De rebus Christiani Idi exsulis ser. C. F. Allen. 1814.

*De tenotomia talipedibus applicata ser. C. Weis. 1814.

*Om Lord Byron. Af Grimus Thorgrimson Thomson. Udg.
for Magistergraden. 1815.

De syphillide kali hydriotico tractata ser. M. Hassing. 1815.

10. Programmer og andre Veilighedskrifter.

*Under hvilke Betingelser kunne Ansamlinger af Pus i Indvoldene blive
Gjenstand for chirurgisk Diagnostik og Behandling. Concursaf-
handling af Th. Bricka. Kjøbenhavn 1814.

*Om Kjøbenhavns Universitets Collegier og Stipendier. Af Dr. Prof.
Scheel. Indb. til Universitetsfesten paa Kongens Fødselsdag 1811.

*Scharling: Num quas res auctor Evangelii Joanni memorie tra-
diderit, iis fidem et auctoritatem historicam vindicare voluerit.
Progr. til Reformationensfesten ved Kjøbenhavns Universitet 1814.

*Metropolitanskolen: Skoleefterretninger af Rector B. Borgen.

*Borgerdydskolen paa Christianshavn: Om de lærde Skolers Re-
form. Af Mag. Sammerich.

Frederiksborg Skole: Om samlet Skoletid. Af Rector Dr. Flemmer*).

*) Da Programmerne altid indeholde Skoleefterretninger af Rector, nævnes disse
ikke særskilt der, hvor Programmet foruden samme indeholde en Afhandling ell. d.

- Roeskilde Skole: Bidrag til Roeskilde Domskoles Historie. Af Rector
Eatsraad Bloch.
- Slagelse Skole: Anmærkninger til Horats's 2det Brev i 1ste Bog.
Af Rector Mag. Elberling.
- *Vordingborg Skole: Fremstilling af Stændernes Forhold i Middel-
alderen. Af Adj. Lembke.
- *Rønne Skole: Historisk Beretning om Oprettelsen af Realklasser ved
Rønne lærde Skole. Af Prof. Bohr.
- *Nykjøbing Skole: Fortsættelse af Forsøg paa at oversætte Ordene
i P. E. Müllers Synonymik paa Latin. Af Rector Rosendahl.
- *Odense Skole: Om Homers foregivne Grav. Af Rector Prof. Mag.
Henrichsen.
- *Kolding Skole: Skolefesteretninger af Rector Mag. Ingerslev.
- *Ribe Skole: Festeretninger om Byen Ribe. Af Adj. Adler.
- *Korsens Skole: Breve til D. Worm. Udg. af Adj. Bendz.
- *Aarhuus Skole: Nogle Ord om Skolernes Udvidelse. Af Rector
Blache.
- *Kanders Skole: Skolefesteretninger af Rector Dr. Thortsen.
- *Viborg Skole: Emendationes M. T. Ciceronis Disputationum Tus-
cull. P. IIIa. ser. Mag. Art. A. *Wesenberg*.
- *Aalborg Skole: Biographiske Notiser om nogle fra Aalborg Skole
dimitterede Disciple. 3 H. Af Rector Prof. Tauber.
- *Bessetad Skole: Þjógur gömul kvæði, utg. af S. Egilsfyni.
- *Slensborg Skole: Die drei merkwürdigen Cyklen in unserer Festrech-
nung. Von Dr. Dittmann.
- *Rendsborg Skole: Über das historische Princip des Gymnasialunter-
richts. Von Dr. Schreyer.
- *Saderslev Skole: Über eine zweckmäßige Deconomie in der Schul-
grammatik und dem Schullericon der Griechischen und der Lateini-
schen Sprache. Von Dr. Langbehn.
- *Plön Skole: Mittheilung aus der Geschichte der Plöner Gelehrten
schule. Von Prof. Dr. Trede, Rector.
- *Glücksfad Skole: De forma et conditione orationis de corona a
Demosthene recitatae disp. A. *Petersen*, Subrektor.
- *Slesvig Skole: Epistola critica Henrichsenii ad C. F. Hermannum
de convivio Xenophonteo.
- *Zusum Skole: De primis qui Athenis exstiterunt bibliopolis ser. Dr.
Bendixen, scholæ rector.
- *Meldorf Skole: Über den Philottet des Sophokles. Von Dr.
Kolster.

Altona Gymnasium: Geschichte des Altonaischen Gymnasiums. 3te Abth. Von Prof. J. S. C. Eggers, Rector.

Kiel Skole: De re militari Romanorum quædam e Cæsaris commentariis excerpta. Vom Subrector L. Müller.

Med den kongelige Directions Samtykke bleve i afvigte Foraar endeel (c. 300) forældede og ubrugelige, tildeels defecte Bøger, som uden at stifte nogenfømhelst Nytte ikkun optoge Plads, bortsolgte ved en Auction. Det herfor indkomne Beløb (c. 10 Rbd. efter Fradrag af Omkostningerne) kommer Bibliothekscontoen tilgode.

En Katalog savnedes hidtil ganske ved Skolens Bibliothek. En saadan er ved nogen velvillig Assistance af mine Medlarere, efterat Bøgerne først vare bragte i Orden, bleven forfattet af mig og derpaa, imod en passende Godtgjørelse, af Hr. Cand. E. Jensen ordnet og affkrevet.

Af videnskabelige Hjælpe midler til Afbenyttelse ved Underviisningen samt andre til visse Dele af denne fornødne Apparater er Følgende i dette Aar anskaffet:

1) Til Underviisningen i Tegning: Zetschs og Ursins Begyndelsesgrunde af den geometriske Tegnelære, tilligemed 2 Sæt af de dertil hørende Fortegninger; Zetschs „Grundtræk af Tegnekunsten“ og „Om Tegneunderviisning“. Et Sæt Staaltraadssfigurer og Træklodser er anskaffet.

2) Til Underviisning i Naturhistorie blev i Begyndelsen af Skoleaaret anskaffet Burmeisters zoologischer Handatlas mit ill. Kupf.; foruden disse habes Schouws og Eschrichts Afbildninger af Dyr og Planter, som efterhaanden ere sendte af Directionen og nu ere sluttede, samt et Par mindre Samlinger af Afbildninger.

Da imidlertid blotte Afbildninger, selv om disse vare fuldstændigere end de her nævnte, ingenlunde kunne være

tilstrækkelige til den nødvendige Oplysning og Understøttelse for den Underviisning i Naturhistorie, som herefter skal meddeles i Skolen, har Directionen ifølge min Indstilling bevilget, at man efterhaanden foranstalter tilveiebragt en passende Samling af Naturegjenstande, som kunne tjene til at oplyse og anskueliggjøre den naturhistoriske Underviisning, navnlig af Kranier og Skeletter, mindre Dyr i Spiritus o. s. v., i et saadant fremskridende Udvalg, som kunde gjøre samme skicket til efterhaanden stedse mere at tilfredsstille Skolens Fornødenheder. Jeg benyttede mit Ophold i Hovedstaden i afvigte April Maaned, da jeg paa Embedsvegne var reist derhen, til angaaende denne Sag at henvende mig til Bestyreren af Universitetets zootomisk=physiologiske Museum, Prof. Eschricht, ved hvis udmærkede Føretkommenhed jeg er bleven sat i Stand til at grundlægge en saadan Samling allerede i Aar ved en, som jeg er overbevist om, planmæssig og rigtig Begyndelse. Prof. Eschricht overlod nemlig, for den af Directionen dertil i Aar bevilgede Sum, 50 Rbd. (Glas og Spiritus ikke iberegne), til Skolen endeel anatomisk=zoologisk=zootomiske Gjenstande fra Universitetets Museum, efter Valg af ham, og lovede mig fremdeles villigen hvert Aar sin Bistand til efterhaanden, efter en bestemt Plan, at udvide og nogenlunde completere Samlingen. Ved det i Aar gjorte Udvalg har man imidlertid stræbt, saavidt muligt, at faae alle Hovedgrupperne og Hovedformerne repræsenterede. Jeg tilføier her den Fortegnelse over de modtagne Gjenstande, som Prof. Eschricht havde den Godhed at sende med samme:

Til Oplysning af Legemets finere Bygning.

- 1) Et Stykke af den menneskelige Hud, fint injiceret med rød Masse, tørret og ophængt i Terpentinolie.
- 2) Hjertet og de store Blodkar, fyldte med farvet Vox, af et Barn.

- 3) Det ydre Øre, Øregangen, Trommehinden med Hammer og Ambolt af Mennesket.
- 4) Hørebenene og Trommehinden.
- 5) Ørets Labyrinth udpræpareret i Benet.
- 6) Hovedet af en voksen Mand med opmeislede Tandrodde.

Pattedyr.

- 7) En Silkeabe (*Hapale jacchus*) i Spiritus.
- 8) Hovedet af en Marekat (*macacus nemestrinus*).
- 9) Hovedet af en Grønlandsk Sælhund (*Phoca Groenlandica*).
- 10) Kraniet af en Hvalros (*Trichecus rosmarus*).
- 11) Kraniet af en stor og gammel Hund (*Canis familiaris*).
- 12) Skelettet af en Grævling (*Meles taxus*).
- 13) Skelettet af en Rotte (*Mus decumanus*).
- 14) Kraniet af *Sus habirussa*.
- 15) Foster af et Bæltedyr (*Dasypus novemcinctus*) i Spiritus.

Fugle.

- 16) Skelettet af en Ravn (*corvus corax*).
- 17) Hovedet af en Papegøje.
- 18) Skelettet af en Saugand (*Mergus merganser*).

Krybdyr.

- 19) Hovedet af en Søstildpadde (*Chelone mydas*).
- 20) En lille Krokodil (*Alligator lucius*).
- 21) Et Chamæleon med udstrakt Tunge (*Chamæleo Africanus*).
- 22) To Fårbeen fra Vestindien (Hafadiser) (*Anolis cristatellus*).
- 23) En stor Træslange fra Brasilien (*Dipsas dendrophila*).
- 24) En Jordslange fra Vestindien (*Psammophis Antillensis*).

Fiske.

- 25) En lille Hai fra Norge (*Squalus catulus*).
- 26) Flåben af en stor Hai.
- 27) En Ulk fra Grønland (*Cottus scorpioides*).
- 28) En *Aspidophorus Europæus*.
- 29) En *Blennius* fra Grønland.
- 30) En Flyvefisk (*Exocoetus exsiliens*).
- 31) To Lodder fra Grønland (*Mallotus arcticus*).

- 32) To Hemiramphus fra Vestindien.
 33) En Sugefisf (Echeneis remora).
 34) En Sønaal (Syngnathus typhlus).
 35) En Søhest (Hippocampus) fra Middelhavet.
 36) En Kuffertfist (Ostracion) fra Vestindien.
 37) En Fjirtand (Tetrodon).

Bløddyr, Mollusca:

- 38) En frogarmet Blæfist (Onychoteuthis) fra Grønland.
 39) Doris liturata.
 40) Tritonia arborescens.
 41) Chiton fra St. Domingo.
 42) Clione borealis fra Grønland.
 43) Salpa runcinata fra Oceanet.
 44) En Ascidie (Cynthia)
 45) En — Boltenia clavata } fra Grønland.

Cirripedier.

- 46) Cincras vittata.
 47) Anatifa levis.

Krebsdyr og Arachnider.

- 48) Maia squinado fra Middelhavet.
 49) Crangon boreas fra Grønland.
 50) Smyltekrebs (Pagurus pubescens) i et Huns af Trophon craticulatum, udenpaa hvilken atter Balaner (Cirripedier).
 51) Squilla fra Vestindien.
 52) Æga emarginata fra Grønland.
 53) Lernæa monilaris paa Diet af en Brisling (Clupea sprattus).
 54) Scorpio fra Ostindien.
 55) Scolopendra morsitans fra Sydamerika.
 56) En Termit (Termes flavipes), Hæn og Arbejder.

Orme, Annelider.

- 57) Aphrodite aculeata fra Norge.
 58) Amphitrite auricoma } fra Grønland.
 59) Arenicola piscatorum }

- 60) *Nereis pelagica* }
 61) *Terebellina flexuosa* } fra Grønland.

Indvoldsorme.

- 62) *Strongylus inflexus* fra et Marsvøiins Luftrør.
 63) Leverifte (*Distoma hepaticum* fra Kalvelever).
 64) Bændelorme (*Botryocephalus microcephalus*) fra Maane-
 fisken (*Orthogoriscus mola*).

Echinodermer.

- 65) *Echinus neglectus* fra Kattegattet.
 66) *Ophiolepis scolopendrina* fra Grønland.
 67) *Solaster endeca* fra Kattegattet.
 68) *Holothuria pentactes* }
 69) — *squamata* } fra Grønland.
 70) *Sipunculus*

Polyper.

- 71) *Actinia* }
 72) dito } fra Grønland.
 73) *Gorgonia flabellum*, tørret, fra Vestindien.

De fra Nr. 20 af nævnedes Gjenstande ere alle i Glas og Spiritus.

Som det i Efterretningerne for sidste Skoleaar blev be-
 budet, er fra indeværende Skoleaars Begyndelse oprettet et
 Moerskabsbibliothek for Disciplene, under Bestyrelse af
 Skolens Rector, som ligeledes besorger Udlaanet een Gang
 ugentligen. Til Hjælp ved den første Oprettelse er i Nar af
 Skolens Kasse givet et Tilskud af 50 Rbd.; de deeltagende
 Disciples Contingent (3 Mk.) udgjorde for 1ste Halvaar 16
 Rbd., for 2det Halvaar 12 Rbd. 3 Mk., i Alt 28 Rbd. 3
 Mk. Efterat denne hele Indtægt er udgivet, har Biblio-
 theket endnu en Gjæld af omtrent 30 Rbd., som efterhaanden
 vil kunne dækkes navnlig ved det Indstud af 3 Mk., som
 i Fremtiden enhver ny tiltrædende Discipel vil have at er-

lægge. Det maatte forresten ogsaa anses for baade nødvendigt og billigt, at man strax anskaffede noget Mere end just de tilstedeværende Pengemidler tillode at betale contant: de nærværende Deeltagere vilde ellers komme til at staae i et altfor ugunstigt Forhold i Sammenligning med dem, som senere, naar Bibliotheket efterhaanden er blevet udvidet, ville benytte samme.

I det egentlige Skolebibliothek fandtes allerede endel Skrifter, som egnede sig til at indlemmes i dette Discipelbibliothek og udlaanes i Forbindelse med dette, og som tildeels ogsaa i dette Niemceed ere blevne anskaffede af min Formand, Rector Grønlund. De anføres paa nedenstaaende Fortegnelse over Discipelbibliotheket særskilt under A.

A. Bøger, som ere laante fra Skolens Bibliothek og overførte til Moerskabsbibliotheket.

Goethes Werke. 1826—1834. Stuttg. u. Tübingen. 1—50 Bd.

Schillers Werke. Stuttg. u. Tübingen 1818. 18 Bd.

Wieland: prof. Skrifter. 1 Th. 1758.

Zölty: Gedichte. 1801. 1 Bd.

Langbein: Gedichte. 1800. 2 Bd.

Starke: Erzählungen. 2 Bd.

Campe: kl. Geschichte für Kinder. 6 Bd.

— Kinderchriften. 33 Bd.

Washington Irving: Columbus. 1—4 Bd.

— — Gefährten des Columbus. 1 Bd.

— — Granada. 2 Bd.

Beders Erzählungen aus der alten Welt. 1 & 2 Bd.

W. Scotts Werke. 1823. 1—50 Bd.

Sporschill: Geschichte der Kreuzzüge.

Oeures de Florian. 2—8 Bd.

Arnholtz: Cronborg.

Estrops Absalon.

W. Scott: Skotlands ældre Historie (en Bedstefaders Fortællinger).
overs. af Wiimb. 1—3 Bd.

W. Scott: Det nyere Skotlands Historie. 1—3 Bd.

Molbeck: Ditmarskerkrigen. 2 Explr.

- Molbech: Eric Mougpennings Historie.
 J. N. Sest: Christian den 4de.
 Historisk Skildring af Hertug Ferdinand af Brunsvig.
 Beckers Verdenshistorie overs. af Riise. 1—7 Bd.
 Wachsmuth: De vigtigste historiske Personer og Begivenheder fra Reformationen til Revolutionen. 1—3 Bd.
 Solberg: Danmarks Historie. 8 B.
 — Heltehistorier. 2 Bd.
 — Helteindehistorier. 2 Bd.
 Oldnordiske Sagaer. 1—12 Bd.
 Nordiske Fortids Sagaer. 1—3 Bd. 2 Expr.
 Jomsvinginga og Rnyllinga Saga.
 St. Silaire: Napoleon Bonaparte og den store Armeé.
-

- Molbeds Reise i Sydskand ic. 1—3 D. 2 Expr.
 Pontoppidans Reise til Syd-Amerika.
-

- Dansk Ugeskrift. 1 & 2 Bd.
 Rast: Moerkskabslæsning for den danske Almue. 1 Bd. 1—3. S.
 — — — Ny Rast. 1—4 S.
 — — — udg. af Cand. Rast. 1 S.
 Scandinavisk Folkekalender for 1814.
-

- Carl Bernhards Noveller.
 Solst: Frihed og Fødeland.
 Baggesens Bærter. 1—8 Bd.
 Solbergs poetiske Skrifter. 1 Bd.
 — Vittighedsværker. 1 Bd.
 — Solbergiana. 1 Bd.
 Ewalds Skrifter. 1 og 2 Bd.
 Grundtvig: Optrin af Kampelivet.
 — Bjowulfs Drapa.
 Oehlenschläger: Tragoedier. 1—8 Bd.
 Euripides oversat af Wilster.

B. Moerkskabsbibliothekets egne Bøger:

Historiske Skrifter.

- Sans Egedes Levnet.
 P. P. Tordenskjold. 2 Bd.

Jerrers Fortællinger af de forskjellige Folkeslags Historie. 4 B. (1 Ex. allerede af Skolens Bibliothek).

Kohmann: Reformationshistorie.

Beskrivelser over Folk og Lande.

Gyldenbøhl's Samling af Reisebeskrivelser, 1—8. 10—16 Bd. (15 og 9 Bd. mangle).

Møhl: Breve fra Indien.

Andersen: En Digters Bazar.

Romaner, Fortællinger, Eventyr.

Bulwer: Ernst Maltravers. 2 Bd.

— Alice. 2 Bd.

— Devereux. 3 Bd.

— Cola di Rienzi. 2 Bd.

Cooper: Den røde Røver.

— Den sidste Mopicaner.

— Steppen.

— Lødsen.

— Vandtitten.

— Conanchet.

— Spionen.

Marryat: Kongens Eie. 2 Bd.

Sølst: Moraliske Fortællinger.

— De rige Fattige og de fattige Rige.

Jngemann: Baldemar Seier.

— Erik Menveds Barndom.

— Prinds Otto af Danmark.

Molbeck: Eventyr og Fortællinger.

W. Scott: Ivanhoe.

— Talismanen.

— Quentin Durward.

Oehlenschläger: Froars Saga.

— Drvarodds Saga.

— Nordiske Oldsagu.

Andersen: Nye Eventyr.

Julius: Eventyr for Børn.

Digte og Skuespil.

Jngemann: Baldemar den Store og hans Mænd.

Ossians Digte oversatte af St. Blicher.

Oehlenschläger: Proff Kræte.
 — — Nyere Digte.
 — — Digterværker.

C. Winther: 100 Romanzer.
 — — Digte.

Theatrets Repertoire. 5 Bd.

1. Eventyr paa Mafferaden og Kostgjængerens.
2. Ludvig den 11te. Don Juan.
3. Bor Lids Menneſker. Den gamle Egtemand.
4. Stilles og Nødes.
5. Øſtergade og Veſtergade.

Zeiberg: De Uadſkillelige.

— Elverhøi.
 — Syvſoverdag.

Serg: Svend Dyrings Huus.

Solst: Ude og Hjemme.

Paludan-Müller: Amor og Psyche og Dandscrinden.

— — Venus.

Oehlenschläger: Gamle danſke Folkeviſer.

— — Noveller og St. Hans Aftenſ Spil.

Tidſkrifter og Bøger af blandet Indhold.

Nyt Bibliothek for Ungdommen. 7 Bd.

Ungdomsvennen.

Magazin for Natur og Menneſtekuſt ved red. af J. P. Böttiger. 4 H.

Fra 1ſte Juli d. N. er anſat en faſt Pedel ved Skolen, ſom beſorger Skolelocalets Reengjørelſe, lægger i Kaffelovnene, tænder Lamperne o. ſ. v., ſamt ſom Bud for Rector og Forſtanderſkabet beſorger hvad der i Skolens Anliggender paalægges ham i denne Egenſkab. Han nyder derfor en aarlig Godtgjørelſe af 100 Rbd. (hvad han bruger til Reengjørelſe, ſaaſom Sand, Koſte o. d. leveres ham deſuden paa Skolens Regning). Han antages og opſiges, med et Fjerdingaars Varſel, af Rector. Hans Pligter ere ham foreſkrevne ved en Inſtruy, hvortil Udkaſtet blev gjort af Rector og approberet af Directionen.

Skolebeneficiær.

Som det i Efterretningerne for sidste Skoleaar blev bemærket, udgjorde for den hele Sum, som kunde uddeles i Stipendier ved denne Skole, kun 40 Rbd. (af hvilken Skolens Kasse tilskjød 1 Rbd.). Jeg har havt den Glæde at see denne Sum forøget med Mere end det Dobbelte derved, at en Stipendiefonden tilhørende Indtægt af 54 Rbd., som hidtil urigtigen var indflydt i Skolens Kasse, nu er bleven vindiceret Stipendiefonden. Jeg blev nemlig i afvigte Efteraar opmærksom paa, at Indtægten af en Eng ved Varde, skjænket ved Testamente af 14 Mai 1684 til Understøttelse for trængende Disciple i Varde Skole og siden, da denne nedlagdes, ved kongeligt Rescript af 4 Marts 1740 henlagt til Kolding lærde Skole, utvivlsomt maatte henhøre under de Indtægter, som maatte tilfalde Stipendiefonden, ikke den egentlige Skolekasse: ved de i sin Tid derom givne Bestemmelser er nemlig dette blevet fastsat angaaende saadanne Gaver til Skolerne, som ere givne af Private og til Understøttelse for trængende Disciple. Da jeg under 3 Novbr. f. A. forestillde denne Sag for Directionen, som derover forlangte Ephoratets Betænkning, formeente dette, at Legatet maatte tilfalde Ribe Kathedralskoles Stipendiefond, eftersom Testamentet tillige indeholdt den Bestemmelse, at saadant skulde skee, hvis nogenstunde Varde Skole blev nedlagt. Directionen, som tillige havde indhentet det kongelige Danske Cancellies Betænkning, bestemte imidlertid, overensstemmende med denne, at Legatet, som ved en kongelig Resolution engang var bleven henlagt til Kolding Skole og nu i over 100 Aar havde været ved samme, fremdeles skulde forblive her og dets Indtægt (54 Rbd.) tilfalde Stipendiefonden. Etersom denne Sag ikke var afgjort, da Uddelingen af Skolens Beneficiær for indeværende Skoleaar skete, bevilgede Directionen, at der foreløbigen for i Aar udbetaltes af Skolens Kasse et extra-

ordinært Tilskud til Stipendiefondens Indtægter af 50 Rbd.,
 saa at i Alt 90 Rbd. kunde uddeles.

Beneficierne have derefter været saaledes fordeelte:

1. Stipendium af 35 Rbd.:

1. P. Kragh, 15 Rbd. at udbetale, 20 Rbd. at oplægge.

2. N. Ingerslev, Alt at oplægge.

2. Stipendium af 20 Rbd.

M. Poulsen, 10 Rbd. at udbetale, 10 Rbd. at oplægge.

3. Fri Underviisning:

1. P. Blichert. 2. F. Grønlund (nu udgaaet af Skolen).

3. N. Eising. 4. L. Strarup og 5. N. J. Barfoed*) (paa
 Prove i det første Halvaar; for dette's Forløb forlode de
 begge Skolen). 6. O. Walthers. 7. S. Kragerop. 8. N.
 Bryndum. 9. D. Grønlund. 10. G. Bryndum. 11. S.
 Bryndum. Som extraordinær Gratist desuden S. Ingers-
 lev**).

Desuden har Foreningen til Dansk Underviisnings
 Fremme i Slesvig givet Disciplen Hans Tjellestrup Schmith
 i Skolens IV Kl. et aarligt Stipendium af 50 Rbd., af
 hvilke de 15 Rbd. i Aar ere blevne anvendte til Indkjøb af
 Bøger for ham, Resten er indsat i Sparekassen. Stipendiet
 er for det Første givet ham for 3 Aar: men jeg tvivler ikke
 paa, at denne Discipel fremdeles ved Flid og god Fremgang
 vil gjøre sig værdig til samme.

*) Denne Discipel havde tidligere nydt Stipendier i Horsens lærde
 Skole.

**) Det er ingenlunde nogen Lovbestemmelse, men derimod en, saavidt
 jeg veed, almindelig Praxis, at Directionen tilstaaer Lærernes Søner
 strax fri Underviisning. Jeg har udbedet mig, at min Søn maatte
 være extraordinær Gratist, for at han ikke ved at indtage en af
 de lovbestemte Pladser skulde nogensinde kunne gaae Noget i Veien.
 Forresten have disse Pladser ikke kunnet alle besættes i Aar, fordi
 her ikke fandtes saamange Disciple, som havde de dertil fornødne
 Egenstaber.

Foruden de ovennævnte 54 Rbd. har jeg endvidere til Bedste for trængende Disciple i denne Skole bevirket restitueret en anden mindre Understøttelse, som i en lang Række af Aar (maaskee altid) ikke er blevet dem til Deel. Ved Gavebrev af 14de October 1750 havde Statsraad Zelt og Frue D. M. Pelt iblandt Andet skjænket 266 Rd. 64 Sk. med den Bestemmelse, at Halvdelen af Renten, hvilken nu udgjør 10 Rbd. 4 Mk., skulde tilfalde Skolens Bibliothek, den anden halve Deel derimod af Rector, efter Raadforsel med Sognepræsten, anvendes til Indkjøb af Boger for trængende og værdige Disciple. Smidlertid var hidtil den hele Rente indflydt i Skolens Bibliotheks Kasse. Efterat jeg derom havde gjort Forestilling til Directionen og yttret, at jeg agtede for Fremtiden at drage Omsoarg for, at Renten blev anvendt overeensstemmende med Gibernes Willie, bifaldt Samme dette, samt bevilgede tillige, paa min Indstilling, at en Sum af 50 Rbd. i Aar blev udbetalt af Skolens Kasse, for at man ved samme kunde komme de Disciple til Hjælp, for hvilke det antoges at være meest besværligt at anskaffe de ikke faa nye Boger, som ved Begyndelsen især af dette Skoleaar maatte kjøbes *). De Boger, som paa denne Maade foræredes vedkommende Disciple, blive disses Eiendom, kun med den af mig fastsatte Bestemmelse, at de skulde tilbageleveres af dem, hvis de ikke fortsatte Studeringerne saavidt, at de blive academiske Borgere. Den ved Indkjøb af Boger for ovennævnte 50 Rbd. for dette Aar tilveiebragte Understøttelse er kommen følgende Disciple tilgode: P. Kragh

*) Deels have de Forandringer, som overhovedet ere foregaaede ved Skolen, naturligtviis ogsaa heri maattet medføre Indførelsen af adskilligt Nyt; deels have Disciplene her forhen tildeels benyttet saa forældede og usle Udgaver af de gamle Forfattere, at en gennemgribende Forandring heri maatte skee, hvis en ordentlig Underviisning skulde blive mulig.

for 9 Rbd. 4 Mk. 12 Sk.), M. Poulsen (for 10 Rbd. 14 Sk.), O. Walther (for 9 Rbd. 5 Mk. 6 Sk.), A. Risting (for 4 Rbd. 8 Sk.), L. Bjerling (for 6 Rbd. 1 Mk. 6 Sk.); for en Discipel, som kort efter forlod Skolen, var indkjøbt Bøger for 6 Rbd. 1 Mk. 6 Sk., hvilke Bøger derefter havees i Behold til Uddeling i Fremtiden, i Forbindelse med hvad der vil blive indkjøbt for den efter Fradrag af de udgivne 46 Rbd. 2 Mk. 4 Sk. tilbageblivende Beholdning af 3 Rbd. 3 Mk. 12 Sk. samt for Reenterne for indeværende Aar, hvilke udgjøre 5 Rbd. 2 Mk.

Skolens nye Bygning, hvortil Grunden blev lagt i afvigte Efteraar, vil i Løbet af dette Aar blive fuldendt, saa at den vil kunne afbenyttes af Skolen enten fra Begyndelsen af næste Skoleaar eller kort efter samme. Bygningsarbejderne forestaaes af Hr. Architect Nebelong. Skolelocalet bestaaer af 7 Klasseværelser, en Gymnastik- og Solennitetsfal, et Bibliotheksværelse, et Afstrædelses- og Læseværelse for Lærerne, i hvilket tillige Discipelbibliotheket, Skolens Archiv samt de naturhistoriske Samlinger agtes anbragte. Desuden havees et Par Afstikker til Opbevaring af Gymnastikapparater, et lignende til Brug for Bedellen, samt fornøden Brændeleilighed o. s. v.

Efterkrift. Under 30te Juni har Hans Majestæt Kongen allernaadigst udnævnt constitueret Lærer Cand. Theol. C. F. Christens til Adjunct ved denne Skole.

Jeg havde haabet i dette Program at kunne optage den saalænge imodseette kongelige Resolution, ved hvilken saavel denne Skoles Underviisningsplan og hele Stilling forventes at ville blive definitivt bestemt, som, efter al Sandsynlighed idetmindste, væsentlige Forandringer i det hele lærde Underviis-

ningsvæsens Organisation at ville blive iværksatte. Imod al rimelig Forventning er saadan allerhøieste Resolution endnu ikke falden: til den allerunderdanigste Forestilling, som Directionen i denne Anledning agtede at nedlægge, vare Forarbejderne, idetmindste hvad Underviisningsplanen og de fleste Hovedpuncter angaaer, fuldendte i Begyndelsen af afvigte Mai Maaned. Jeg seer mig desto værre saaledes ikke istand til herom at meddele det Mindste, imedens det naturligtvis havde været mit Ønske at ledsage Resolutionen med saadanne nærmere oplysende Bemærkninger, som kunde have Interesse især for Forældre, der engang ønske deres Børn optagne i denne Skole.

Den offentlige Examen
i Kolding lærde Skole for Aaret 1845
foretages i følgende Orden:

Fredag den 25de Juli.

8-12. VI Kl. Latinsk Stil.	2-6. VI Kl. Dansk Stil.
8-11. IV, III Kl. Latinsk Stil.	2-5. IV, III, II Kl. Dansk Stil.
8-10. II, I Kl. Regning.	2-4. I Kl. Dansk Stil.
11-12. III Kl. Regning.	

Mandag den 28de Juli.

8-10. VI Kl. Græsk.	8-9. III Kl. Naturhistorie.
10½-12. IV Kl. Religion.	10-12. II Kl. Tydsk.
3-6. I Kl. Historie og Geographie.	3-5. IV Kl. Mathematik.
	5-6. III Kl. Fransk.

Tirsdag den 29de Juli.

8-10½. VI Kl. Latin.	8-9½. III Kl. Tydsk.
10½-12½. II Kl. Naturhistorie.	10½-12. IV Kl. Tydsk.
2½-5½. VI Kl. Mathematik.	2½-1½. II Kl. Historie og Geographie.
	4½-6½. I Kl. Latin.

Onsdag den 30te Juli.

8-10½. VI Kl. Religion.	8-10½. I Kl. Tydsk.
10½-12. IV Kl. Fransk.	10½-12. III Kl. Religion.
2½-5. VI Kl. Historie og Geographie.	4-6. I Kl. Religion.

Torsdag den 31te Juli.

8-10. IV Kl. Latin.	8-10. III Kl. Historie og Geographie.
11-12½. III Kl. Græsk.	10-12. II Kl. Religion.
3-5. II Kl. Latin.	3-5. IV Kl. Historie og Geographie.
	5-7. Gymnastik.

Fredag den 1ste August.

8-10. VI Kl. Tydsk.	8-9½. III Kl. Mathematik.
11-12½. VI Kl. Hebraisk.	10-11½. IV Kl. Græsk.
3-5. II Kl. Dansk.	11½-12½. IV Kl. Naturhistorie.
	4-6½. I Kl. Naturhistorie.

Løverdags den 2den August.

8-10. VI Kl. Fransk.	10-11½. III Kl. Latin.
10-12½. I Kl. Dansk.	

Mandagen den 1de August, om Formiddagen Kl. 10, foretages Translocationen i Raadhussalen, som dertil velvilligen er overladt Skolen.

Prøven over de til Optagelse i Skolen anmeldte nye Disciple foretages Mandagen den 1ste September, hvorefter Underviisningen for det nye Skoleaar begynder Onsdagen den 3die September til sædvanlig Tid.

Til at overvære den mundtlige Examen og Translocationen indbydes herved Discipleues Fædre og Førefatte samt Enhver, der interesserer sig for Skolen og for Underviisning overhovedet.

Kolding, den 9de Juli 1845.

C. F. Ingerslev.

